

**Gemeente
Haarlem**

Juni 2022
Data, Informatie en Analyse
In samenwerking met Afdeling
Economie, Cultuur, Duurzaamheid en
Wonen

Economische Monitor

Onderzoeksrapport 2022

Inleiding

Achtergrond

De economische monitor geeft een beschouwing van de economie in de gemeente Haarlem. In de monitor worden de meest recente data gebruikt. Meestal zijn dit data uit 2021, maar ook op een aantal plekken gaat dit om data uit 2020.

De monitor is vorig jaar vernieuwd, en volgt dit jaar dezelfde aanpak. Ten opzichte van eerdere metingen is er een duidelijkere koppeling gelegd met het lopende beleid, zoals opgeschreven in de Economische Visie. In een coproductie van Team Economie en de afdeling DIA (Data, Informatie en Analyse) zijn uit deze Economische Visie de belangrijkste doelen gehaald. Deze rapportage is langs de lijnen van deze doelstellingen opgebouwd.

Niet alle doelstellingen zijn cijfermatig te staven. Het rapport maakt daarom ook gebruik van kwalitatieve indrukken ('verhalen uit het veld') of contextinformatie om een beeld te schetsen van de ontwikkelingen of de ontwikkeling op doelen in perspectief te plaatsen. Deze zijn terug te vinden in de lichtgroene blokken door het gehele rapport, zoals de beschouwing op de Nederlandse economie hiernaast.

Het jaar 2021 was door de impact van de coronacrisis opnieuw een turbulent jaar voor de economie, zowel wereldwijd, als landelijk en lokaal. De impact van corona wordt kort behandeld in bijlage 1.

Overkoepelende beschouwing Nederlandse economie

Ondanks de coronagolf in het eerste kwartaal groeit de Nederlandse economie dit jaar met 3,6%, stelt het Centraal Economisch Planbureau. In tegenstelling tot de eerste twee coronagolven, die gepaard gingen met respectievelijk een forse en een beperkte krimp, is de economie tijdens de recente lockdown (die liep tot februari 2022) aanzienlijk gegroeid. Internationaal vergeleken is de Nederlandse economie daarmee snel hersteld van de coronacrisis. Mogelijk heeft de economie zich steeds beter weten aan te passen aan de wisselende omstandigheden tijdens de pandemie.

Doordat de beperkingen wereldwijd worden afgebouwd zet het economisch herstel door, met een bovengemiddelde groei van mondiale handel en bbp. De oorlog in Oekraïne brengt echter grote onzekerheden met zich mee, ook voor de wereldeconomie; het voornaamste economische effect loopt via de energieprijzen en knelpunten in toeleveringsketens. Dit draagt bij aan de inflatie in Europa, die al was gestegen door de sterk toegenomen vraag na het snelle economische herstel.

De onzekerheid voor wat betreft de inflatie op middellange termijn is groot, maar de Rabobank verwacht dat de inflatie op korte termijn nog aanzienlijk hoger zal worden voordat zij uiteindelijk 'zwicht' voor het effect van een afkoelende vraag. De gevolgen op de lange termijn zijn mogelijk nog ingrijpender, als er verdere stappen worden gezet in de richting van de-globalisering en een toenemend ingrijpen van landelijke overheid in markten.

Samenvatting

Inleiding

De economische monitor 2022 geeft een beschouwing van de economie in de gemeente Haarlem aan de hand van de doelen, zoals die zijn geformuleerd in de Economische Visie. De monitor richt zich op de ontwikkelingen in de afgelopen periode, waarbij - door de impact van de coronacrisis – gesproken kan worden van een turbulente fase, ook voor de economie.

Economische ontwikkeling

- De laatste jaren is de woon-werkratio stabiel (0,44). Daarmee ligt Haarlem onder het gemiddelde van steden van vergelijkbare omvang, maar boven de ondergrens van 0,43 zoals bepaald in de Haarlemse Economische Visie.
- In 2021 zijn er per saldo 561 banen bijgekomen, vooral door de groei van het aantal ZZP'ers. In Haarlem is 16% van de werkenden ZZP'er ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 12%. Hierbij is onduidelijk in hoeverre dit gepaard gaat met verborgen werkloosheid. De banengroei zit vooral informatie en communicatie, het onderwijs en de zakelijke dienstverlening. In 2021 krompen vooral de horeca-, cultuur-, recreatie- en transportsector ten gevolge van de coronapandemie.
- De vooraf vastgestelde 'kansrijke sectoren' laten – op de procesindustrie na – over de afgelopen tien jaar een gestage groei zien, vooral in de sectoren onderwijs, zorg en bouwnijverheid.
- In 2017 is gestart met 8 ontwikkelzones waar een kwalitatieve impuls wordt gegeven aan de stad. Sinds de start is er met name in de Spoorzone Zuid-West sprake geweest van een toename van werkgelegenheid (+49%, naar 1.574 banen in 2021), maar ook de Oostpoort en Spaandamseweg laten een groei zien.

- Met name theoretisch geschoolden pendelen naar locaties buiten Haarlem (69%), maar óók praktisch geschoolden werken vaker buiten de gemeente (54%) dan in Haarlem zelf. Daarnaast is sprake van een inkomende pendel van 43.000 werknemers.

Ondernemerschap

- Het ondernemersklimaat in Haarlem is relatief stabiel en wordt net als in 2020 beoordeeld met een 6,4. Ondernemers maken zich al langer zorgen over de bereikbaarheid van Haarlem. De beoordeling van de bereikbaarheid per auto (incl. parkeermogelijkheden) scoort ondergemiddeld en neemt af. De bereikbaarheid per ov scoort in Haarlem beter dan het landelijk gemiddelde, maar ook hier is de waardering ten opzichte van 2020 afgenomen.
- De ondernemers beoordelen de algehele dienstverlening in 2021 met een 5,8. Dit is onder het Nederlandse gemiddelde (6,3). De gemeente scoort hierop veel lager dan vorig jaar. Ook het oordeel over digitale dienstverlening is gezakt. Een kanttekening hierbij: bij metingen onder ondernemers in 2021 elders in het land is een vergelijkbare trend zichtbaar. Mogelijk komt dit door de situatie rond corona. De balie was vanwege corona niet altijd open, waardoor een deel van de ondernemers mogelijk gedwongen werd om zaken digitaal af te handelen, terwijl dit niet hun voorkeur had en de digitale processen ook niet altijd direct op orde waren.

Samenvatting

Ruimte

- In totaal staat 6% van het totale winkelvloeroppervlak leeg. Hiermee is er in de gemeente Haarlem relatief weinig leegstand. Het Haarlems aanbod aan winkelvloeroppervlak is met 237.400 m² relatief klein, mede ingegeven door de historische binnenstad en het beleid dat grootschalige winkels (PDV) zeer beperkt worden toegestaan.
- Haarlemmers beoordelen de winkelgelegenheid in de stad met een 7,6. Het aanbod van horecagelegenheden scoort een 8,1. Door het aantrekkelijke karakter van de Haarlemse binnenstad worden ook mensen van buiten de stad aangetrokken. Uit het Randstedelijk koopstromenonderzoek 2021 blijkt dat 45% van de recreatieve aankopen door niet-Haarlemmers wordt gedaan. Bezoekers beoordelen de Haarlemse binnenstad boven het benchmarkgemiddelde (8,1 t.o.v. 7,8). Aandachtspunten zijn de bereikbaarheid met de auto, parkeermogelijkheden en fietsenstallingen.
- De deelregio Zuid-Kennemerland beschikt nog over 3 hectare aan direct uitgeefbaar areaal bedrijventerrein. Er is geen planaanbod voor uitbreiding. Het bedrijventerrein met de meeste economische waarde is 'de Waarderpolder', goed voor een vijfde van de Haarlemse banen.
- Zuid-Kennemerland kent 8 'formele' kantoorlocaties, ruim 106.000 vierkante meter die 4.780 banen huisvesten (6% van de werkgelegenheid binnen de deelregio Zuid-Kennemerland). Het aantal vierkante meter neemt sinds 2018 af door de transformatie van incurante kantoren naar woningen. Vanwege deze transformatie kent Haarlem een relatief lage leegstand. De leegstand benadert inmiddels de minimale doorstroomleegstand van 8%.

Talent

- Op basis van de prognoses wordt in de MRA-verkenningen een stijging van het aantal banen t.o.v. de potentiële beroepsbevolking verwacht in Zuid-Kennemerland. Dit vraagt om een groei in de arbeidsparticipatie. In Haarlem is er sinds 2018 een afname in de arbeidsparticipatie. De arbeidsparticipatie ligt nog wel boven provinciaal en landelijk gemiddelde, waarschijnlijk door het hoge opleidingsniveau in Haarlem; hoogopgeleiden kennen gemiddeld een hogere arbeidsparticipatie.
- In Haarlem is sprake van een groeiende mismatch tussen het banenaanbod en het profiel van de beroepsbevolking. Er zijn relatief veel praktisch geschoolde banen tegenover veel theoretisch geschoolde inwoners, en dit verschil neemt toe, doordat stijgende woningprijzen het voor laag- en middeninkomens steeds moeilijker maken in de stad te kunnen wonen.

Samenvatting

Innovatie en verduurzaming economie

- Per 1 januari 2023 moet elk kantoorgebouw minimaal energielabel C hebben. Voldoet het gebouw dan niet aan de eisen, dan mag het kantoorpand per 1 januari 2023 niet meer als kantoor worden gebruikt. In Zuid-Kennemerland ligt het aandeel kantoorpanden met energielabel lager dan in de omliggende regio's (40%). De Omgevingsdienst IJmond en de gemeente Haarlem benaderen hiervoor actief de betreffende eigenaren, zodat zij tijdig actie kunnen ondernemen.
- Met het Actieprogramma Haarlem Circulair 2040 wil de gemeente versnelling tot stand brengen om slimmer om te gaan met grondstoffen, energie en afval. Haarlem zet zich actief in om netwerken te activeren waarin lokale bedrijven samenwerken, waarbij circulaire bedrijfsvoering en kennisdeling centraal staan.
- Het Actieprogramma Impact Ondernemen heeft de afgelopen twee jaar (2020 – 2021) middels vijf actielijnen gewerkt aan een de positionering, professionalisering en de zichtbaarheid van impact ondernemers. Zo is onder meer een gemeentelijk aanspreekpunt opgezet, het communicatienetwerk uitgebreid en het aanbod van trainingen wordt uitgebreid.

- Haarlem heeft de ambitie zich te ontwikkelen tot creatieve stad van toegepaste innovatie. Om innovatie aan te jagen benutten we onze creatieve en digitale sector als verbindende sectoren. We richten ons op trends en maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzame en circulaire economie, gezondheid en de digitalisering van het mkb. We stimuleren living labs en proeftuinen.
- Eind 2021 heeft de Koepel haar deuren geopend. CupolaXS is hier gevestigd. Deze MKB hub is een kennis en innovatiecentrum rondom het thema digitalisering. Verschillende relevante organisaties, instellingen en bedrijven hebben zich reeds gecommitteerd en zullen CupolaXS als uitvalsbasis gebruiken.

Toerisme en evenementen

- De wens om grip te kunnen houden op de toeristische ontwikkeling was aanleiding voor de opstart van de Toeristische Koers. De Toeristische Koers heeft drie ontwikkellijnen: inzetten op waardevolle bezoekers die buiten de piekmomenten naar Haarlem komen, versterken kwalitatief (toeristisch) aanbod om de piek op de Grote Markt te ontlasten en maatregelen om bezoekers te sturen, bijvoorbeeld in de openbare ruimte, handhaving en juridische instrumenten.

Economische ontwikkeling

We willen dat Haarlem ook in de toekomst een woon-werkstad blijft. Om de woon-werkbalans te duiden, rekenen we met 'baan per inwoner'. We werken met een bandbreedte van 0,43 (ondergrens) tot 0,5 (streefgetal) baan per inwoner.

Economische Visie Haarlem

Economische ontwikkeling MRA

Regionale context

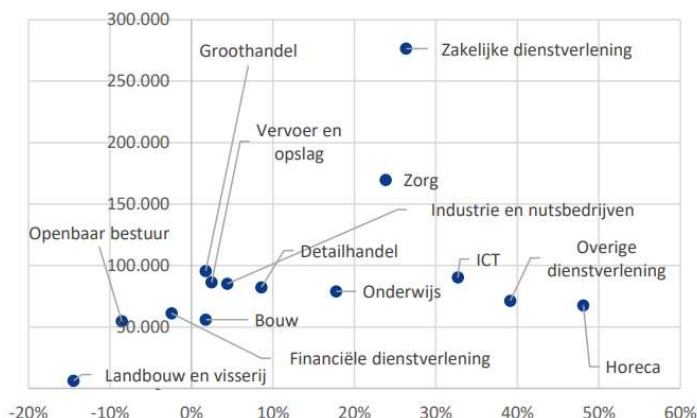
Haarlem, als centrumgemeente van Zuid-Kennemerland, is onderdeel van de Metropoolregio Amsterdam. Daarmee is Haarlem afhankelijk van regionale ontwikkelingen. Over de periode 2009 - 2021 laat de werkgelegenheid in de MRA al jaren een positieve ontwikkeling zien: 15,7% banengroei tussen 2009 en 2021. Die groei komt vooral op conto van de regio's Amsterdam, Amstel-Meerlanden en Almere. Zuid-Kennemerland zit na een lichte krimp weer op het niveau van rond 2009.

Als gevolg van corona hebben de luchtvaart, horeca en toerisme een groot effect gehad op de economische ontwikkeling. De deelregio's Amstel-Meerlanden (Schiphol) en Amsterdam zijn hierdoor extra hard getroffen.

In 2021 zijn de sectoren zakelijke dienstverlening en zorg, net als in 2020, de grootste werkgevers in de MRA. Dit zijn in de periode 2009-2021 relatief gezien niet de grootste stijgers in termen van werkgelegenheid. Over een 13-jaarsperiode zijn de grootste stijgers horeca (48%), overige dienstverlening (39%) en ICT (33%).

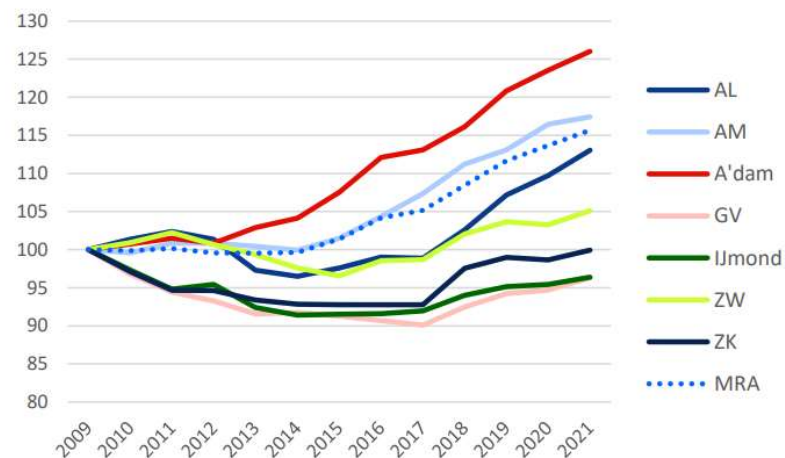
Sectorale ontwikkeling werkgelegenheid MRA (2009-2021)

(horizontale as: totale groei 2009-2021, verticale als: absolute omvang werkgelegenheid, bron: LISA 2021, bewerking BCI & Tympaan)

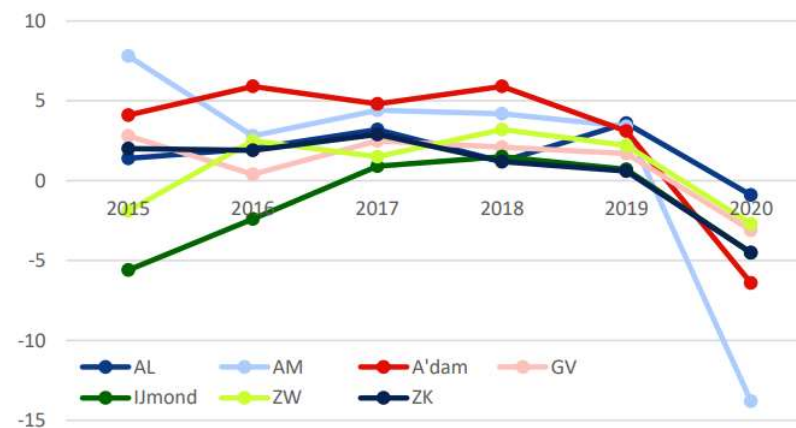
Werkgelegenheidsontwikkeling MRA en per deelregio (indexcijfer 2009 = 100, 2009-2021)

(bron: LISA 2021, bewerking BCI & Tympaan)

Economische ontwikkeling deelregio's, jaarlijkse groei bruto regionaal product (%)

(bron: CBS, bewerking NO/SEO 2021)

Woon- werkbalans

Behoud van de woon-werkbalans

Haarlem - van oudsher een woon-werkstad – had tot 2015 een dalend aantal banen ten opzichte van het inwonertal. Vanaf 2016 gaat het economisch beter en is het aantal banen toegenomen. Hoewel ook het aantal inwoners groeit, is er in de afgelopen jaren sprake van een voorzichtige stijging van de woon-werkratio. De laatste jaren is de woon-werkratio stabiel op 0,44. Daarmee ligt de woon-werkratio boven de ondergrens van 0,43 zoals bepaald in de Economische Visie Haarlem. In de rest van dit hoofdstuk is er meer aandacht voor de ontwikkeling van het aantal banen in de stad.

In vergelijking met andere steden scoort Haarlem laag op het aantal banen per inwoner. Het gemiddelde van Nederland is een woon-werkratio van 0,5 baan per inwoner, waarbij dit in landelijk gebied vaak nog veel lager ligt. In de meest gebruikte referentiegemeenten – allen middelgrote steden – ligt de woon-werkratio tussen de 0,56 (Enschede) en 0,72 ('s-Hertogenbosch).

Ontwikkeling woon-werkratio Haarlem 2011-2021

(bron: BRP en Vestigingenregister Noord-Holland, bewerking door DIA, meetmoment juni 2022)

	banen	inwoners	woon-werkratio
2011	65.618	151.268	0,43
2012	65.783	152.461	0,43
2013	64.849	154.119	0,42
2014	64.196	155.896	0,41
2015	64.175	157.379	0,41
2016	65.362	158.663	0,42
2017	64.931	159.460	0,43
2018	68.739	160.489	0,44
2019	70.460	162.076	0,44
2020	71.644	162.709	0,44
2021	71.175	162.543	0,44

Woon-werkratio Haarlem en referentiegemeenten, 2021

(bron: LISA + CBS, bewerking door DIA)

	banen	inwoners	woon-werkratio
Amersfoort	93.370	157.462	0,59
Arnhem	108.700	162.424	0,67
Breda	111.870	184.126	0,61
Enschede	89.960	159.732	0,56
Haarlem	71.175	162.543	0,44
Leiden	73.800	124.093	0,59
's-Hertogenbosch	111.720	155.490	0,72

Werkgelegenheid

Aantrekken werkgelegenheid

De gemeente Haarlem streeft in de nabije toekomst naar een aantal banen tussen de 75.500 en 88.000 om de woon-werkratio in balans te behouden, ook als het aantal inwoners van de stad gaat groeien. Om dit te bereiken moet huidige werkgelegenheid worden behouden, gestimuleerd om te groeien en nieuwe werkgelegenheid worden aangetrokken. In 2021 zijn er per saldo 561 banen bijgekomen, iets minder dan vorig jaar (748).

Aandeel ZZP'ers blijft groeien

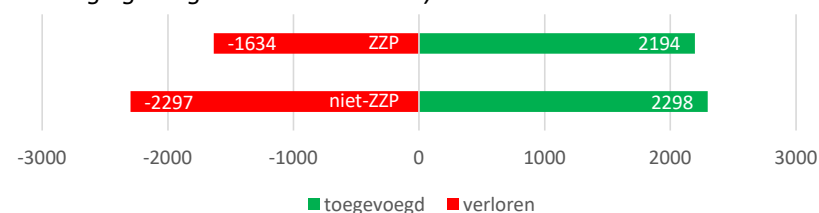
Hoewel er meer banen bij zijn gekomen vanuit nieuwe werkgevers met méér dan een werknemer, zijn er hier ook meer van verloren gegaan in 2021. De banengroei in 2021 komt dan ook vrijwel volledig op conto van ZZP'ers (560 van de 561 banen). In Haarlem is 16% van de werkenden ZZP'er ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 12%. De verwachting is dat dit landelijke aandeel tot 2030 groeit tot ongeveer 20%; mogelijk komt Haarlem daar dus nog bovenuit. Hierbij is onduidelijk in hoeverre dit gepaard gaat met verborgen werkloosheid*. ZZP'ers kunnen een heel verschillend gevolg hebben voor werklocaties en bijbehorend forensgedrag: sommige ZZP'ers stoppen bij hun baan elders voordat ze vanuit huis gaan werken, maar er zijn ook voorbeelden dat men eerst in loondienst werkt en dit vervolgens wordt omgezet in een ZZP-dienstverband. In laatstgenoemde situatie verandert er qua werklocatie en forensgedrag niets.

*Verborgen werkloosheid is de beschrijving van het probleem dat ZZP'ers in tijden van een economische crisis soms (bijna) als werkloos kunnen worden gezien, maar niet als zodanig geregistreerd staan. Daarbij komt dat er voor ZZP'ers geen sprake is van een sociaal vangnet, pensioensopbouw niet altijd plaatsvindt en er geen recht is op een WW-uitkering.

Groei banen uitgesplitst naar ZZP en niet-ZZP (2021)

(ZZP is bedrijf met 1 werknemer die tenminste 12 uur per week werkt, bron: Vestigingenregister Noord-Holland)

Ontwikkeling ZZP'ers (2010-2020)

(ZZP is een bedrijf met 1 werknemer die tenminste 12 uur per week werkt, bron: Vestigingenregister Noord-Holland)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Absoluut aantal	6.291	6.291	7.079	7.540	8.197	8.961	9.197	9.692	10.347	10.926	11.486
in % van totaal	9,6%	9,6%	10,9%	11,7%	12,7%	13,9%	14,0%	14,2%	14,8%	15,5%	16,1%

Werkgelegenheid

Aantal banen blijft toenemen; vooral groei in onderwijs en zakelijke dienstverlening
Tussen 2011 en 2021 groeide het aantal banen in Haarlem met 9 procent. Sterk toenemende sectoren zijn informatie en communicatie (+41%), onderwijs (+30%) en advisering, onderzoek en specialistische zakelijke dienstverlening (+23%). Ook de gezondheids- en welzijnszorg nam toe. De procentuele groei is hier minder hoog (9%), maar door de grote omvang van deze sector in Haarlem gaat dit wel om meer dan 1.000 banen.

Er was een afname van enkele sectoren die al weinig in Haarlem vertegenwoordigd waren, zoals winning van delfstoffen en de productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, e.d.. Het effect op het aantal banen is hier beperkt. De krimp in de sector 'financiële instellingen (-21%) valt verder op. Het gaat om circa 200 banen. Dat geldt ook voor de sectoren industrie en openbaar bestuur, waar de procentuele daling minder is (beiden -4%) maar door de grotere omvang er ook sprake is van een absoluut verlies van ongeveer 200 banen.

Tussen 2020 en 2021 was er vooral een krimp in banen in de categorie logies-, maaltijd- en drankverstrekking (-152 banen), cultuur, sport en recreatie (-72 banen) en vervoer en opslag (-60 banen). Dit lijkt verband te houden met de impact van de coronapandemie en bijbehorende maatregelen. Uit de Monitor Werklocaties Plabeka blijkt ook dat in Zuid-Kennemerland met name de parttimers in de vervoersector en horecasector hard geraakt zijn in coronatijd; het aantal parttimebanen in de vervoersector halveerde ten opzichte van 2019.

De grootste toename in banen is te zien in de sectoren onderwijs (+187 banen), gezondheidszorg (+176 banen) en de zakelijke dienstverlening (+162 banen).

Inmiddels is sprake van een enorme krapte op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld in de horeca, de kinderopvang, de zorg en de technische beroepen. Zie hierover verder in het hoofdstuk Arbeidsmarkt.

Aantal banen in Haarlem per sector (2021) incl. ontwikkeling tussen 2011 en 2021

(bron: Vestigingenregister Noord-Holland)

	2011	2020	2021	Groei in % 2011-2021
Gezondheids- en welzijnszorg	11.665	12.520	12.696	8,8%
Groot- en detailhandel; reparatie van auto's	11.908	11.877	11.917	0,1%
Advisering, onderzoek, specialistische zakelijke dienstverlening	6.794	8.168	8.330	22,6%
Onderwijs	4.865	6.144	6.331	30,1%
Industrie	5.135	4.866	4.950	-3,6%
Openbaar bestuur, overheid, verplichte sociale verzekeringen	5.082	4.787	4.857	-4,4%
Informatie en communicatie	2.571	3.524	3.611	40,5%
Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	3.214	3.742	3.590	11,7%
Verhuur roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	3.191	3.514	3.479	9,0%
Bouwnijverheid	2.640	2.783	2.867	8,6%
Cultuur, sport en recreatie	2.456	2.783	2.711	10,4%
Vervoer en opslag	1.955	2.318	2.258	15,5%
Overige dienstverlening	1.470	1.488	1.464	-0,4%
Financiële instellingen	1.014	806	804	-20,7%
Verhuur van en handel in onroerend goed	540	577	585	8,3%
Winning, distributie water; afval- en sanering	318	340	342	7,5%
Productie, distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, e.d.	628	328	341	-45,7%
Landbouw, bosbouw en visserij	46	48	41	-10,9%
Winning van delfstoffen	6	1	1	-83,3%
TOTAAL	65.498	70.614	71.175	8,7%

Werkgelegenheid

Verhuisbewegingen

Binnen de MRA vinden er verhuizingen van bedrijven en kantoren plaats. Door de hoge woningbouwdrank en de druk van andere ruimteclaims is er een negatief verhuissaldo zichtbaar voor de deelregio Zuid-Kennemerland; er zijn 82 bedrijven vertrokken en 63 bedrijven in Zuid-Kennemerland nieuw gevestigd. Deze bewegingen hebben vooral in de zakelijke dienstverlening gezorgd voor een fors positief saldo in het aantal banen (75), terwijl het aantal banen in de zorg als gevolg van verhuisbewegingen is afgenomen (102).

Verhuisbewegingen van bedrijven tussen 1/4/20 – 1/4/21 (links), aantal werkzame personen hierbij betrokken (rechts) en per sector (onder) binnen MRA

(bron: Vestigingenregister Noord-Holland, bewerking door BCI en Tympaan)

Naar deelregio									
Van deelregio	Almere-Lelystad	Amstelland Meerlanden	Amsterdam	Gooi en Vechtstreek	IJmond	Zaanstreek-Waterland	Zuid-Kennemerland	Overig PF+PNH	Totaal
Almere-Lelystad		2	6					8	16
Amstelland Meerlanden	3		60	7	6	5	11	5	97
Amsterdam	15	129		33	9	75	34	24	319
Gooi en Vechtstreek	1	7	29		1	1	2	3	44
IJmond		3	2			5	4	12	26
Zaanstreek-Waterland	1	6	34	2	3		3	19	68
Zuid-Kennemerland	1	19	41	1	12	2		6	82
Overig PF+PNH	6	5	27	1	7	15	9		70
Totaal	27	171	199	44	38	103	63	77	722

Deelregio	Werkzame personen 2020	Vestigingen	Werkzame personen 2021	% verschil
Almere-Lelystad	119	16	91	-24%
Amstelland Meerlanden	1.150	97	2.281	98%
Amsterdam	3.759	319	1.492	-60%
Gooi en Vechtstreek	231	44	886	284%
IJmond	182	26	242	33%
Zaanstreek-Waterland	292	68	390	34%
Zuid-Kennemerland	466	82	329	-29%
Overig PF+PNH	404	70	651	61%
Totaal	6.603	722	6.362	-4%

Sectoren	Almere-Lelystad		Amstelland Meerlanden		Amsterdam		Gooi en Vechtstreek		IJmond		Zaanstreek-Waterland		Zuid-Kennemerland		Overig PF+PNH		Totaal		% verschil
	Uit (2019)	In (2020)	Uit (2019)	In (2020)	Uit (2019)	In (2020)	Uit (2019)	In (2020)	Uit (2019)	In (2020)	Uit (2019)	In (2020)	Uit (2019)	In (2020)	Uit (2019)	In (2020)	Uit (2019)	In (2020)	
Bouw	24	8	50	226	275	51	10	83	27	2	12	23	6	2	47	78	451	473	5%
Detailhandel	6	4	48	80	94	83	51	2	0	14	30	38	24	34	51	42	304	297	-2%
Financiële dienstverlening	0	26	10	587	670	13	20	12	3	0	7	3	0	3	23	28	733	672	-8%
Groothandel	61	2	250	232	417	310	3	18	13	63	20	82	50	14	32	119	846	840	-1%
Horeca	2	0	75	35	55	116	31	10	31	5	10	23	14	8	0	4	218	201	-8%
ICT	6	7	111	307	980	169	7	631	13	2	18	27	52	37	33	60	1220	1240	2%
Industrie en nutsbedrijven	0	3	19	13	25	16	0	14	36	5	61	10	13	0	24	111	178	172	-3%
Landbouw en visserij	9	6	0	9	7	3	0	0	0	0	0	0	3	0	29	17	48	35	-27%
Onderwijs	2	2	17	68	97	32	2	0	6	10	8	13	13	8	24	26	169	159	-6%
Overige dienstverlening	5	12	31	28	73	78	15	5	7	9	15	19	29	22	34	26	209	199	-5%
Vervoer en opslag	4	2	25	24	33	59	13	3	0	4	18	13	31	7	0	1	124	113	-9%
Zakelijke dienstverlening	0	28	479	657	1005	543	67	109	43	33	84	124	112	187	100	138	1890	1819	-4%
Zorg	0	2	35	24	28	28	12	3	3	98	9	20	119	17	7	16	213	208	-2%
Totaal	119	102	1150	2290	3759	1501	231	890	182	245	292	395	466	339	404	666	6603	6428	-3%

Werkgelegenheid

Versterken kansrijke sectoren

Haarlem heeft een sterke positie voor dienstverlenende, kennisintensieve en creatieve bedrijven. Meer kennisintensieve werkgelegenheid is in de toekomst nodig om meer aansluiting te vinden bij de beroepsbevolking, het benutten van het arbeidspotentieel en/of bij de unieke locatiefactoren. Sectoren die een positieve marktontwikkeling laten zien, maar waar Haarlem tegelijkertijd in de basis ook een bovengemiddelde propositie voor neer kan leggen, zijn: procesindustrie, bouwnijverheid, handel en reparatie, detailhandel, horeca, onderwijs, zorg en cultuur, sport en recreatie. Van deze kansrijke sectoren kennen de meeste een groei over de afgelopen 10 jaar. Alleen de procesindustrie is in omvang afgenomen (-19%). Met name in de verzorgende economie (horeca, het onderwijs en de zorg) is er sprake van groei, hoewel horeca – net als cultuur en detailhandel – onder invloed van de coronacrisis het afgelopen jaar flink kromp. Het afgelopen jaar is het aantal banen in het onderwijs, de zorg en de bouwnijverheid juist fors toegenomen.

Banengroei per kansrijke sector gemeente Haarlem (2011-2021)

(bron: Vestigingenregister Noord-Holland)

	2011	2020	2021	Groei 2011-2021
Procesindustrie	2.935	2.350	2.372	-19,2%
Bouwnijverheid	2.640	2.783	2.867	8,6%
Handel & Reparatie	11.908	11.877	11.917	0,1%
Detailhandel	7.735	8.069	8.193	5,9%
Horeca	3.214	3.742	3.590	11,7%
Onderwijs	4.865	6.144	6.331	30,1%
Zorg	11.665	12.520	12.696	8,8%
Cultuur, Sport & Recreatie	2.456	2.783	2.711	10,4%

Werkgelegenheid

Groei werkgelegenheid in ontwikkelzones

In 2017 is gestart met de ontwikkelzones; 8 zones waarin ongeveer 7.500 nieuwe woningen worden gerealiseerd tot en met 2025. In het coalitieakkoord 2022 – 2026 wordt het streven benoemd 10.000 nieuwe woningen voor 2030 te realiseren. De woonvisie gaat uit van 15.000 woningen tot en met 2040.

Deze zones dienen naast de woningbouwopgave ook een kwalitatieve impuls te geven aan de stad. Hierbij gaat het dus niet alleen om de groei van het aantal woningen, maar o.a. ook om mobiliteit, maatschappelijke- en commerciële voorzieningen, duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie én werkgelegenheid.

In de tabel is de werkgelegenheid geïndiceerd op het aantal banen in 2017 – de start van de ontwikkelzones. Sinds de start van deze ontwikkelzones is er met name in de Spoorzone Zuid-West sprake geweest van een toename van werkgelegenheid (+49%), die met name tussen 2018 en 2019 plaatsvond. Ook de Oostpoort en Spaarndamseweg laten met +17% een groei in werkgelegenheid zien, hoewel het laatste jaar een kleine krimp bracht. De meeste ontwikkelgebieden laten – onder de invloed van de coronacrisis - een licht negatieve of stabiele trend zien over 2021.

Spaarnesprong is het enige gebied waar in 2021 sprake was van een toename (+3 procentpunt). Dit gebied kenmerkt zich van oudsher door monofunctionaliteit. Wonen, werken en winkelen zijn strikt gescheiden. Met de nieuwe ontwikkelingen wordt ingezet op gemengde woon-werk gebieden en worden oude kantoorpanden getransformeerd naar een gemixt stedelijk programma met een combinatie van wonen, werken en voorzieningen.

De woonwerkratio is in de meeste ontwikkelzones aan het toenemen. Alleen op de Europaweg (van 0,78 naar 0,66) en de Schipholweg (0,87 naar 0,76) groeit het aantal inwoners harder dan het aantal banen, doordat hier veel woningen zijn opgeleverd.

Banengroei in ontwikkelzones (2017 - 2021)

(bron: Vestigingenregister Noord-Holland, bewerking door DIA: cijfers geïndiceerd vanaf 2017, met tussen haakjes het aantal banen per locatie in 2021)

	2017	2018	2019	2020	2021
Europaweg (4571)	100	98	85	86	87
Oostpoort (3483)	100	99	102	122	117
Planetenlaan/Orionweg (824)	100	102	101	106	106
Schipholweg (1036)	100	102	101	101	99
Spaarndamseweg (1184)	100	116	118	122	117
Spaarnesprong (331)	100	76	100	108	111
Spoorzone Zuid-West (1574)	100	102	148	148	149
Zijlweg (1080)	100	98	104	112	113

Pendel

Beperken pendel

Het percentage Haarlemmers dat in de eigen gemeente werkt is na een toename tussen 2014 en 2018, al enkele jaren stabiel op 33%, ongeveer 24.800 banen. Uit CBS-cijfers blijkt dat 50.700 Haarlemmers hun werk buiten Haarlem hebben. In de afgelopen jaren zijn steeds meer inwoners in Amsterdam gaan werken. Het aantal Haarlemmers dat in Haarlemmermeer werkt is juist afgenomen.

Uit de Haarlemse inwonerspeiling blijkt dat met name hoger opgeleiden pendelen naar locaties buiten Haarlem (69%), maar óók lager opgeleiden werken vaker buiten de gemeente (54%) dan in Haarlem zelf.

Verder is er ook sprake van een inkomende pendel van bijna 43.000 werknemers (bron: CBS).

Pendel (2014-2020)

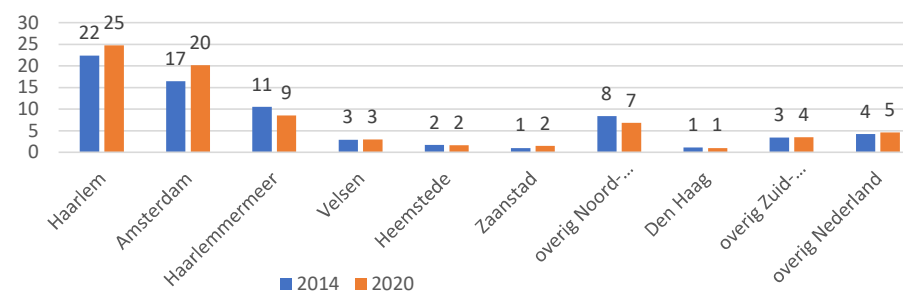
(bron: CBS, meetmoment december, bewerking DIA)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Werkend in Haarlem (x 1.000)	22,4	22,8	24	23,6	25,6	25,3	24,8
Uitgaande pendel (x 1.000)	49,7	50,4	50,2	51,8	51,1	52,5	50,7
% werkend in Haarlem	31%	31%	32%	31%	33%	33%	33%

In de afgelopen jaren is de woon-werkbalans in de MRA steeds schever geworden, stellen de Economische verkenningen van de MRA. Zaanstreek-Waterland en Almere-Lelystad hebben met respectievelijk 41 en 30 duizend personen het hoogste pendelsaldo (uitgaande saldo – binnenkomende saldo) en zijn daarmee bij uitstek woonregio's binnen de MRA. Zuid-Kennemerland kent ook een groot aantal inwoners dat in Amsterdam werkt. Met andere regio's is de pendel meer in balans. Er gaan iets meer inwoners van Zuid-Kennemerland naar Amstelland-Meerlanden; naar de IJmond is deze trend omgekeerd (zie kaart).

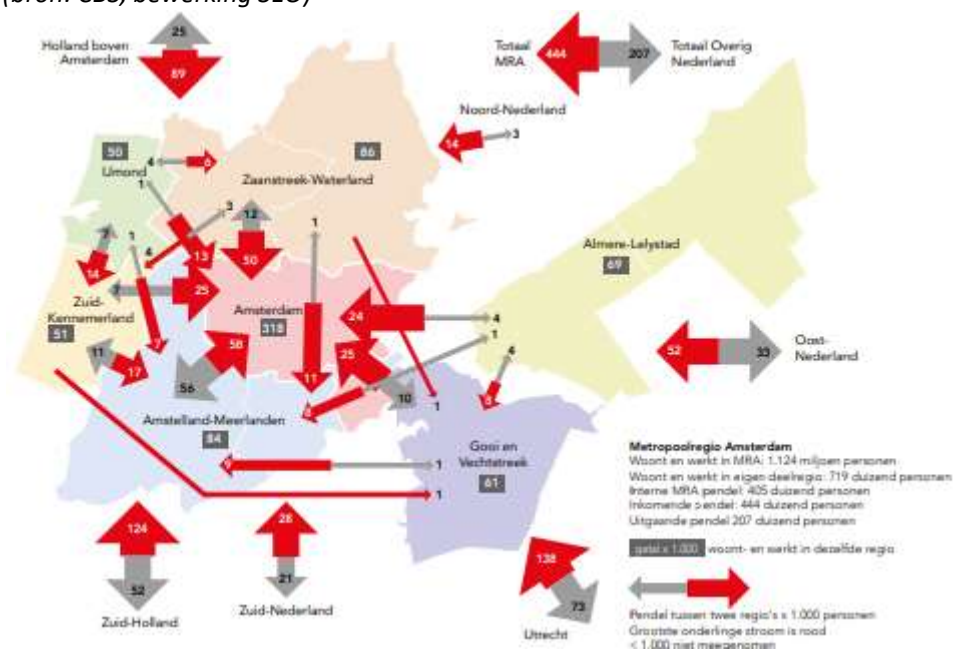
Ontwikkeling uitgaande pendel gemeente Haarlem, 2014-2020

(bron: CBS, bewerking DIA: banen van werknemers x 1.000)

Pendel binnen de MRA en met overige delen Nederland, 2019

(bron: CBS, bewerking SEO)

Ondernemerschap

Ondernemerschap

Strategie:
Faciliteren, stimuleren en verbinden.

Uitvoeringslijnen:

- Behouden en versterken aantrekkelijke stad.
- Benutten en versterken kansrijke sectoren.
- Stimuleren ondernemerschap en publiek-private samenwerking.
- Adequaar accountmanagement.
- Gerichte acquisitie.
- Optimaliseren ondernemersdienstverlening.

Economische Visie Haarlem

Ondernemings- en vestigingsklimaat

Goed ondernemers- en vestigingsklimaat

In de Economische Visie wordt het belang van een goed ondernemersklimaat onderstreept, en in het Haarlems het coalitieakkoord staat de ambitie om tot de top 10 van MKB-vriendelijke gemeenten te stijgen.

Het ondernemersklimaat in Haarlem is relatief stabiel. Net als in 2020 geven ondernemers een 6,4 aan 'de lokale omstandigheden die van invloed zijn op het gevoel dat u als ondernemer heeft ten aanzien van uw gemeente'. Hiermee wijkt Haarlem niet af van het Nederlands gemiddelde.

Ondernemers konden drie aspecten aangeven die het zwaarst meewegen in hun waardering voor het ondernemersklimaat. Bereikbaarheid inclusief parkeren en leefbaarheid en veiligheid worden het vaakst genoemd. De mate van belang van deze aspecten verschilt sterk per vestigingslocatie.

Het vestigingsklimaat gaat over hoe aantrekkelijk een gemeente is om er een bedrijfsvestiging te openen. Denk daarbij aan de infrastructuur, de beschikbaarheid van personeel, de aanwezigheid van andere bedrijven en de vestigingsmogelijkheden. Dit krijgt een 6,5 van de Haarlemse ondernemers. Gemiddeld in Nederland geven ondernemers hiervoor een 6,4.

Rapportcijfers en Aspecten van het ondernemersklimaat die het zwaarst meetellen, uitgesplitst naar locatie (bron: VNG Ondernemerspeiling 2021)

	Haarlem	Nederland	Range NL
Ondernemersklimaat	6,4	6,4	5,6 – 6,9
Vestigingsklimaat	6,5	6,4	5,3 – 7,2

	In/aan huis	Winkelcentrum /stads-centrum	Bedrijventerrein/ kantorenlocatie	Elders bebouwde kom
Meest belangrijke aspect	leefbaarheid en veiligheid (31%)	leefbaarheid en veiligheid (45%)	bereikbaarheid (incl. parkeren) (54%)	bereikbaarheid (incl. parkeren) (45%)
Tweede aspect	bereikbaarheid (incl. parkeren) (31%)	bereikbaarheid (incl. parkeren) (36%)	leefbaarheid en veiligheid (41%)	leefbaarheid en veiligheid (34%)
Derde aspect	duurzaam ondernemen (30%)	samenwerking/ inzet voor ondernemers (36%)	samenwerking/ inzet voor ondernemers (34%)	Vergunningverlening (22%)

Ruimte voor experiment

Om ruimte te geven aan ondernemerschap werken we, daar waar het kan, mee aan ruimte om te experimenteren en place making. In het plangebied Oostpoort is inmiddels een vorm van place making gestart. Hier is een horeca locatie als vorm van circulair ondernemerschap gestart met activiteiten gericht op het versterken van de sociale cohesie tussen diverse doelgroepen: ondernemers, bewoners en passanten.

Hoogwaardige stedelijke bedrijfsomgeving

Hoogwaardige stedelijke bedrijfsomgeving

In de Economische Visie wordt ook aandacht besteed aan de randvoorwaarden voor een goed ondernemers- en vestigingsklimaat. Onderdelen hiervan worden ook voorgelegd aan ondernemers:

- Het woon- en leefklimaat krijgt een 7,2 van de ondernemers in Haarlem. Ondernemers maken zich wel al langer zorgen over de bereikbaarheid van Haarlem. Voor hen is het belangrijk dat hun bedrijf goed bereikbaar is voor leveranciers, klanten en personeel. De bereikbaarheid per auto (incl. parkeermogelijkheden) scoren lager dan gemiddeld, en het oordeel neemt af ten opzichte van 2020. De bereikbaarheid per ov scoort in Haarlem juist beter dan in Nederland gemiddeld, maar ook hier is de waardering ten opzichte van 2020 afgenomen.
- De staat van de openbare ruimte (bijv. onderhoud van wegen, fietspaden, stoepen en het openbare groen) en de veiligheid van de bedrijfsomgeving krijgen van de ondernemers in Haarlem beide een 6,9. Vorig jaar scoorde dit nog een 7,2. Mogelijk hebben de corona-maatregelen effect gehad op de waardering.

Rapportcijfers (bron: VNG Ondernemerspeiling 2021)

	Haarlem	Nederland	Range NL
Woon- en leefklimaat	7,2	7,2	6,5 – 7,8
Bereikbaar van de gemeente, per auto	6,9	7,8	5,1 – 8,5
Bereikbaarheid van de bedrijfslocatie, per ov	6,6	6,2	4,6 – 7,5
Bereikbaarheid van de bedrijfslocatie, voor bevoorrading en transport	6,9	7,3	6,5 – 7,9
Parkeermogelijkheden in de directe bedrijfsomgeving	6,1	7,0	5,9 – 7,8
Staat van de openbare ruimte	6,9	7,2	6,4 – 7,7
Veiligheid van de bedrijfsomgeving	6,9	7,2	5,9 – 7,6

Digitale infrastructuur

In de gemeente Haarlem wordt momenteel een glasvezelnetwerk aangelegd. Verwacht wordt dat rond 2024 vrijwel heel Haarlem een glasvezelaansluiting heeft. De gemeente faciliteert de aanbieders bij de aanleg, onder meer door afspraken te maken over de vergunningverlening. Daarnaast is er sprake van controle op de goede aanleg en ziet de gemeente er op toe dat ze volgens afspraak de hele stad voorzien. Hiermee worden onder meer een groot aantal ZZP-ers voorzien van een goede digitale infrastructuur. Bedrijventerreinen vallen buiten dit project, omdat ondernemers daar vaak specifieke wensen hebben en daarom maatwerk wordt toegepast. In Waarderpolder Haarlem Business Park ligt al geruime tijd - als een van de eerste bedrijventerreinen in Nederland - een uitgebreid glasvezelnetwerk.

Ondernemersdienstverlening

Adequate collectieve dienstverlening

Ondernemers verwachten dat de gemeentelijke dienstverlening op orde is. Dat betekent dat de processen en de informatievoorziening op maat moeten zijn en dat de gemeente meedenkt en flexibel omgaat met regels en procedures. De ondernemers beoordelen de algehele dienstverlening in 2021 met een 5,8, dat is onder het Nederlandse gemiddelde (6,3). De gemeente scoort hierop veel lager dan vorig jaar. Ook het oordeel over digitale dienstverlening is gezakt tot onder landelijk niveau. In 2021 scoorde de dienstverlening via digitale faciliteiten zelfs een vol punt lager dan in 2020 (6,8). Echter: bij metingen onder ondernemers in 2021 elders in het land is een vergelijkbare trend zichtbaar. Mogelijk komt dit door de situatie rond corona. De balie was vanwege corona niet altijd open, waardoor een deel van de ondernemers mogelijk gedwongen werd om zaken digitaal af te handelen, terwijl dit niet hun voorkeur had of terwijl processen om deze diensten digitaal af te handelen nog niet altijd direct op orde waren.

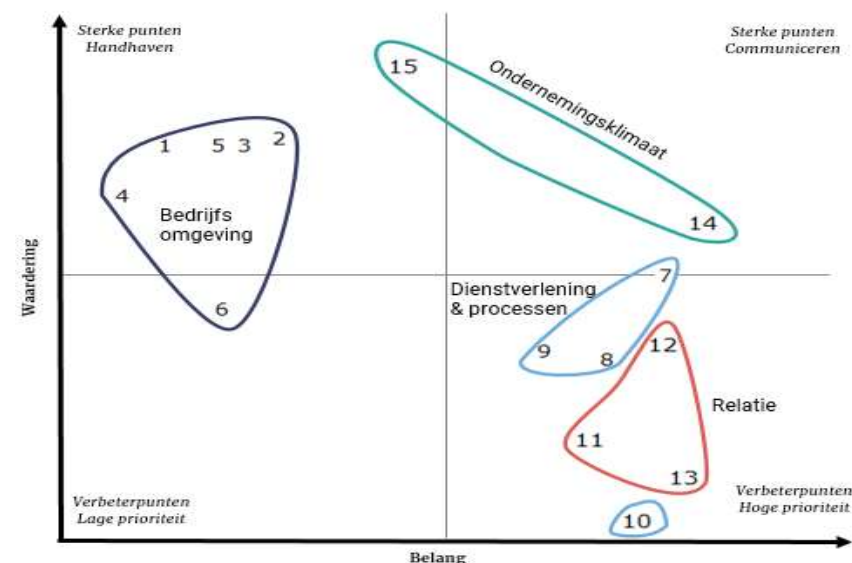
Adequate individuele dienstverlening

In de Economische Visie staat benoemd: we werken professioneel, zijn proactief en denken mee. De professionaliteit van de gemeentelijke organisatie krijgt een 5,9 (vorig jaar nog een 6,6). De persoonlijke dienstverlening werd eerder nog goed gewaardeerd, maar is in coronatijd meer onder druk komen te staan. De impact is in de prioriteitenmatrix afgezet tegen de waardering. De prioriteitenmatrix bestaat uit vier kwadranten, zodat de gemeente haar prioriteiten kan bepalen. Aspecten die zich in (of nabij) het kwadrant rechtsonder bevinden, dienen met voorrang te worden verbeterd. Deze zijn voor ondernemers belangrijk en worden relatief laag gewaardeerd. Digitale dienstverlening, dienstverlening rond vergunningen, communicatie en regelgeving komen als belangrijkste verbeterpunten naar voren. Op de volgende pagina meer informatie over de acties om de ondernemersdienstverlening te verbeteren.

Prioriteitenmatrix ondernemerspeiling Haarlem

(bron: VNG Ondernemerspeiling 2021)

BEDRIJFSOMGEVING	DIENSTVERLENING	RELATIE OND.-GEM.	ONDERNEMINGSKLIMAAT AT
1. openbare ruimte	7. algemeen	11. samenwerking	14. vestigingsklimaat
2. veiligheid	8. digitaal	12. communicatie	15. wonen- en leven
3. bereikbaarheid auto	9. professionaliteit	13. regelgeving	
4. bereikbaarheid ov	10. vergunningsaanvraag		
5. bereikbaarheid bevoorrading			
6. parkeermogelijkheden			

Optimale ondernemersdienstverlening

Ondernemersspreekuur

Eind 2021 is er een vervolg gegeven aan het ondernemersspreekuur dat vanwege de COVID-19 pandemie eerder in 2020 was opgestart. In de eerste 6 weken van het spreekuur (waarin horeca en detailhandel gesloten waren) ontving het spreekuur gemiddeld 25 telefoontjes per week; 5 per dag. Anders dan tijdens het vorige spreekuur (vanaf maart 2020) viel nu op dat de meeste vragen te maken hadden met bedrijfsbeëindiging en status vragen over TOZO en BBZ. De informatievoorziening op de gemeentelijke website rondom deze onderwerpen hebben we uitgebreid.

Ook nu viel op dat veel ondernemers die in een situatie van bedrijfsbeëindiging komen, behoefte hebben aan een luisterend oor. Hierbij speelt schaamte een rol maar ook de onwetendheid over wat de gemeente in een dergelijke situatie kan betekenen. In een persoonlijk gesprek lukt het beter om maatwerk te leveren in de dienstverlening. Dit wordt door betrokkenen enorm gewaardeerd en draagt bij aan het herwinnen van vertrouwen in de overheid.

Ondernemersdienstverlening: eerder en beter in contact met onze ondernemers

De afgelopen jaren hebben we de nodige aanvullende kennis vergaard en ervaringen opgedaan in de behoeften van ondernemers in het contact met de gemeente. Belangrijke graadmeters hierbij waren het participatieproces van de Economische Visie Haarlem, het ondernemersspreekuur dat in de corona crisis werd ingesteld en de diverse ondernemerspeilingen. Hieruit is gebleken dat ondernemers vooral geholpen zijn met heldere, goed vindbare informatie en bij vragen met persoonlijk contact. Om te voorzien in het persoonlijk contact met de ondernemers zal de organisatie vaker in de stad aanwezig zijn, waaronder in De Koepel.

Naast optimalisatie van de fysieke dienstverlening wordt de ondernemerspagina van de gemeentelijke website geactualiseerd. Tot slot zetten we de uitvoering van de monitors en ondernemerspeilingen voort.

Ruimte

Ruimte

Strategie:
Borgen ruimte voor werken.

Uitvoeringslijnen:

- Bestaande werkgebieden behouden en intensiveren.
- Inzetten op nieuwe multifunctionele woon-werkgebieden.
- Versterken economische structuur.
- Wonen en werken dicht bij elkaar, waar dat kan.

Economische Visie Haarlem

Winkelmarkt

Voldoende winkelvloeroppervlak

Het aanbod aan winkelvloeroppervlak van de gemeente Haarlem is met 237.400m² relatief klein ten opzichte van andere gemeenten van vergelijkbare omvang. Dit komt door de kleinschalige structuur, mede ingegeven door de historische binnenstad, en het beleid dat grootschalige winkels (PDV) zeer beperkt worden toegestaan.

Behoud en intensivering bestaand winkelgebied

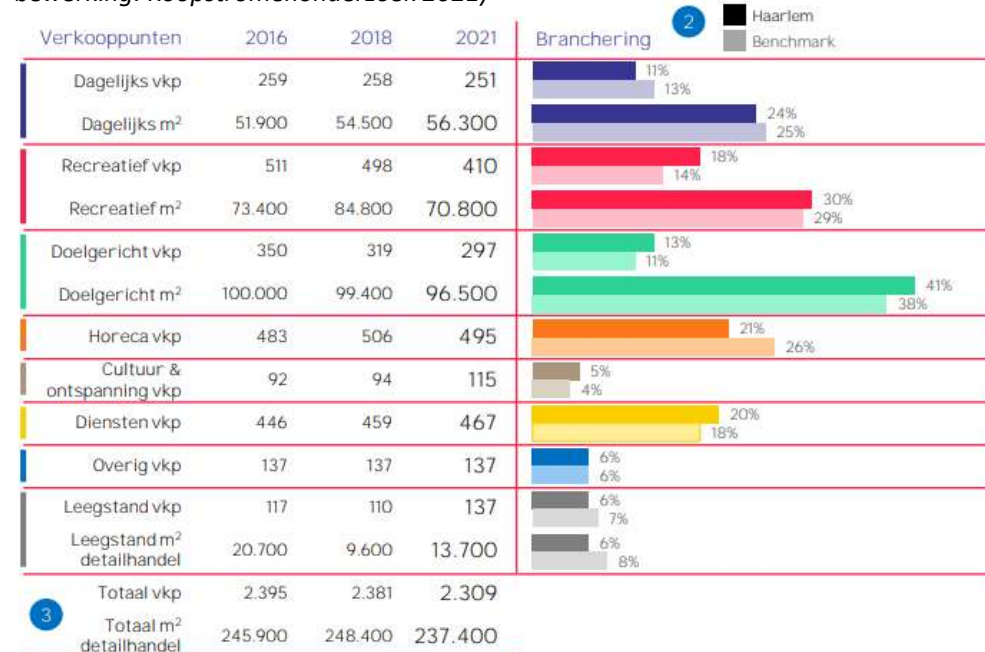
In november 2021 waren er volgens Locatus 137 leegstaande winkelpanden in Haarlem. Dat betekent dat 6% van het bestand leeg staat. Hiermee scoort Haarlem relatief gemiddeld ten opzichte van vergelijkbare steden (7%).

De 137 panden zijn samen goed voor 13.700 vierkante meter vloeroppervlakte. Daarmee staat 6% van het totale winkelvloeroppervlak leeg. Hiermee is er in de gemeente Haarlem relatief weinig leegstand ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. Ter vergelijking: in 2021 was de leegstand in andere Noord-Hollandse steden zoals Alkmaar (7%) en Zaanstad (8%) een fractie hoger.

Koopstromenonderzoek: winkels maken steeds meer plaats

Landelijk is de trend dat winkels vaker plaatsmaken voor horeca, diensten en ontspanning en (transformatie naar) woningen; in de afgelopen vijf jaar (2016-2021) nam het aantal winkels in het onderzoekgebied (Randstad en Noord-Brabant) met 9% af, opmerkelijk genoeg (en mogelijk als gevolg van de steunmaatregelen) met een vertraging in coronatijd. (bron: Koopstromenonderzoek 2021)

Aantal verkooppunten dagelijks, recreatief en doelgericht* en vierkante meter per branche (incl. leegstand) in Haarlem (2016-2021) (bron: Locatus, bewerking: Koopstromenonderzoek 2021)

* Dagelijks: dagelijkse boodschappen, Recreatief: mode & luxe, huishoudelijk, sport- en spel en media en hobby, Doelgericht: in-en-om-het-huis, doe-het-zelf, woninginrichting en tuinartikelen en planten

Winkelmarkt

Werkgelegenheid in detailhandel en horeca

Een andere indicator van een gezonde winkelmarkt is het aantal banen in detailhandel en horeca. Dit is – ondanks de krimp in het afgelopen jaar - de afgelopen tien jaar met 8% toegenomen (zie tabel). In absolute zin komt een groot deel van deze groei van de werkgelegenheid bij supermarkten en warenhuizen (zoals Hema, Casa, Kwantum, Action).

De grootste groei zit echter in de detailhandel die niet via een winkel of markt werkt, maar bijvoorbeeld via postorder. Internet en digitale zichtbaarheid van fysieke winkels worden steeds belangrijker voor de detailhandel. Dit wordt ook duidelijk uit het koopstromenonderzoek (zie kader).

Koopstromenonderzoek: opmars internetwinkelen zet onverminderd door

In het koopstromenonderzoek in de Randstad en Noord-Brabant (februari 2022) wordt duidelijk dat de opmars van internetwinkelen onverminderd door zet; in 2021 zijn in alle bestedingscategorieën - van boodschappen tot mode en interieur - de internetbestedingen verder toegenomen, in absolute en in relatieve zin. Andere opvallende beschouwing is dat het 'lokaal kopen' slechts beperkt is aangeslagen. In de dagelijkse sector neemt lokale aandeel toe, maar de groei is lager dan de online groei.

De bestedingen in de recreatieve sector daalden, maar dit kwam met name door de dalende bezoeken. Het aantal bezoekers daalde zelfs sneller. Dat betekent dat de gemiddelde besteding per binnenstadbezoeker toenam. Recreatief winkelen kreeg onder invloed van corona een minder recreatief en meer functioneel karakter.

(bron: Koopstromenonderzoek 2021)

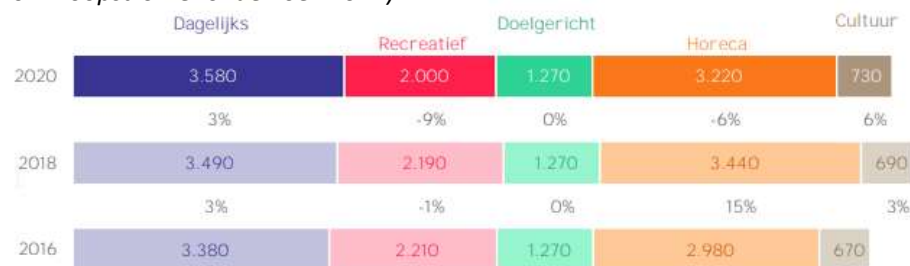
Banen in detailhandel en horeca in de gemeente Haarlem

(bron: Vestigingenregister Noord-Holland)

	2011	2020	2021	2011-2021
Supermarkten, warenhuizen en dergelijke winkels	2673	2991	2991	12%
Gespecialiseerde winkels in voedings- en genotmiddelen	450	483	482	7%
Benzinestations	53	39	40	-25%
Winkels in consumentenelektronica	197	112	101	-49%
Winkels in overige huishoudelijke artikelen	967	981	937	-3%
Winkels in lectuur, sport-, kampeer- en recreatieartikelen	454	403	383	-16%
Winkels in overige artikelen	2303	2109	2051	-11%
Markthandel	134	92	84	-37%
Detailhandel niet via winkel of markt	504	859	1124	123%
Hotels e.d.	290	305	324	12%
Verhuur vakantiehuisjes, kampeerterr., logiesverstr.	22	31	33	50%
Restaurants, cafetaria's e.d.	2023	2240	2148	6%
Kantines en catering	321	526	494	54%
Cafés	558	638	589	6%
TOTAAL	10949	11809	11781	8%

Aantal banen in detailhandelsbranches, horeca en sector 'cultuur en ontspanning' te Haarlem (2020)

(bron: Koopstromenonderzoek 2021)

Winkelmarkt

Aantrekkelijke binnenstad

Uit de Haarlemse inwonerspeiling 2021 blijkt dat het winkelaanbod in de hele gemeente net als in 2020 een 7,6 scoort. Het aanbod van horecagelegenheden scoort een 8,1.

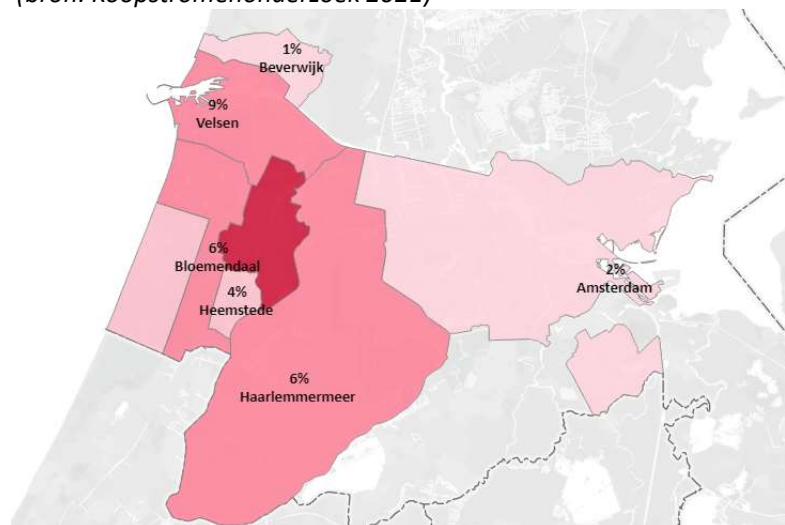
Door het aantrekkelijke karakter van de Haarlemse binnenstad worden ook mensen van buiten de stad aangetrokken. Uit het Randstedelijk koopstromenonderzoek 2021 blijkt dat 45% van de recreatieve aankopen door niet-Haarlemmers wordt gedaan. Ruim een kwart (28%) komt uit de omliggende gemeenten (zie kaart); bezoekers uit de rest van het land zorgen voor 17% van de omzet.

Deze bezoekers is in het koopstromenonderzoek eveneens gevraagd naar de aantrekkelijkheid van de Haarlemse binnenstad. Deze kan in de tabel worden vergeleken met eerdere metingen én met benchmarkgemeenten van vergelijkbare grootte. Het totaaloordeel is al jaren stabiel, maar wel boven het benchmarkgemiddelde (8,1 t.o.v. 7,8).

Met name de sfeer en uitstraling en het winkelaanbod zijn hierin een beslissende factor. In 2021 was er een opvallende afname in de beoordeling van de faciliteiten (van een 6,8 naar een 5,5). Het gaat dan bijvoorbeeld om wc's, wifi, afhaalpunten en bankjes. Mogelijk spelen de corona-maatregelen hier een rol. Ook bij de benchmarkgemeenten is het oordeel matig (5,8). Ten opzichte van de benchmarkgemeenten zijn de aandachtspunten vooral op mobiliteit georiënteerd: de bereikbaarheid met de auto, parkeermogelijkheden en fietsenstallingen.

Herkomst omzet recreatieve artikelen in Haarlem Centrum (2021)

(bron: Koopstromenonderzoek 2021)

Waardering verschillende aspecten winkelgebied Haarlem Centrum (2021)

(bron: Koopstromenonderzoek 2021)

	2021	Benchmark	2018	2016
totaaloordeel	8,1	7,8	8,1	8,1
winkelaanbod	8,1	7,8	8,3	8,1
sfeer en uitstraling	8,1	7,7	8,2	8,1
veiligheid	7,9	7,6	8,0	7,9
netheid	7,4	7,4	7,5	7,4
aanwezigheid groen	6,0	5,8	-	-
faciliteiten	5,5	5,8	6,8	7,0
parkeren auto	6,0	6,5	6,0	6,2
stalling fiets	7,1	7,5	6,9	6,9
bereikbaar auto	6,1	6,8	6,0	6,1
bereikbaar fiets	8,3	8,3	-	8,3
bereikbaar OV	7,9	8,0	7,7	7,6
horeca	8,5	8,3	8,6	8,3

Winkelmarkt

Vitaliteitsplan binnenstad (o.v.v. bestuurlijke vaststelling)

Haarlem heeft een zeer aantrekkelijke binnenstad, zowel voor bewoners als bezoekers. Om de binnenstad aantrekkelijk en levendig te houden, is het van belang om met de verschillende betrokken partijen structureel te werken aan een binnenstad die vitaal en toekomstbestendig is. Een van de acties uit het eerder vastgestelde Actieplan Detailhandel- en Horeca 2020 t/m 2022 is het verkennen van de behoefte en mogelijkheden van eventuele transformatie kansen. De gemeente Haarlem heeft door Stec Groep onderzoek laten uitvoeren op welke wijze en met welke functies de binnenstad van Haarlem leefbaar, vitaal en aantrekkelijk blijft en de leegstand wordt teruggedrongen. Het plan van aanpak is in samenwerking met CMG, VEBH en (horeca) ondernemers opgesteld. Het vitaliteitsplan binnenstad schetst de kansen en acties op wijk/straatniveau en voor de gehele binnenstad en is de schakel tussen de lange termijn strategie en de concrete uitvoering op korte termijn om transformatie en vitaliteit te stimuleren. Het vitaliteitsplan bevat 5 opgaven:

1. Winkelgebied compact houden en versnippering voorkomen
 2. Panden multifunctioneler inzetten
 3. Aanpak kwetsbare delen binnenstad
 4. Nieuwe economie verleiden
 5. Brede investeringsagenda binnenstad
- Het vitaliteitsplan is in concept gereed en moet nog bestuurlijk worden vastgesteld.

Convenant Binnenstad 2023-2027

Het Convenant Binnenstad 2018-2022 loopt dit jaar af en partijen hebben de intentie om een nieuw convenant met elkaar te sluiten. In het Convenant Binnenstad 2023-2027 worden de ambitie, afspraken en concrete acties geformuleerd om de toekomstbestendigheid van de binnenstad Haarlem te versterken. De focus ligt op vitaliteit, duurzaamheid, innovatie en bereikbaarheid.

Actieplan Detailhandel en Horeca 2020 t/m 2022

Samen met detailhandel- en horecaondernemer, vastgoedeigenaren en overige stakeholders is het Actieplan Detailhandel en Horeca 2020 t/m 2022 opgesteld. Met dit actieplan wordt enerzijds ingespeeld op het beperken van de gevolgen van COVID-19. Anderzijds draagt de actiegerichte aanpak bij aan aantrekkelijke en toekomstbestendige winkelgebieden op de langere termijn. In het actieplan zijn zichtbare korte termijn acties opgenomen die belangrijk zijn voor Haarlem zoals:

- het promoten van Haarlemse winkels.nl
- het vergroten van de digitale zichtbaarheid van fysieke winkels
- het inzetten van horecapersoneel in de zorg.

Ook zijn er meer omvattende acties met een langere looptijd die ervoor zorgen dat de winkelgebieden ook na COVID-19 aantrekkelijk zijn. Een voorbeeld hiervan is het verkennen van de mogelijkheden voor transformatie binnenstad.

Monitor Detailhandel Noord-Holland 2020-2021

Uit de provinciale monitor Detailhandel Noord-Holland 2020-2021 blijkt dat de Noord-Hollandse winkelgebieden door structurele veranderingen en de gevolgen van COVID-19 onder druk staan. Dit terwijl de centra een cruciale rol spelen in het vitaal houden van het voorzieningenniveau en waaraan de kernen hun identiteit ontleenen. Naast culturele voorzieningen, persoonlijke dienstverlening en horeca zijn goede winkelvoorzieningen daarin belangrijk. Tot ieders verrassing is in 2020 de winkelleegstand min of meer gelijk gebleven en werkgelegenheid zelf (door online-verkoop) licht toegenomen. De overheidsmaatregelen zijn effectief gebleken, maar de grote veranderingen komen nog op ons af. De toekomstbestendigheid van de winkelgebieden is gemiddeld gezien ongunstiger geworden. Gelukkig staan daar ook positieve ontwikkelingen tegenover. Er zijn ook winkelgebieden met veel dagelijks aanbod, die er juist door COVID-19 er beter voor staan zoals de Amsterdamstraat en het Marsmanplein.

Bedrijventerreinenmarkt

Beschikbaar bedrijventerrein

In de regio Zuid-Kennemerland huisvesten 6 bedrijventerreinen in totaal 17% van de werkgelegenheid. Regionaal is er ten opzichte van 2020 een toename van het aantal banen op bedrijventerreinen (2%).

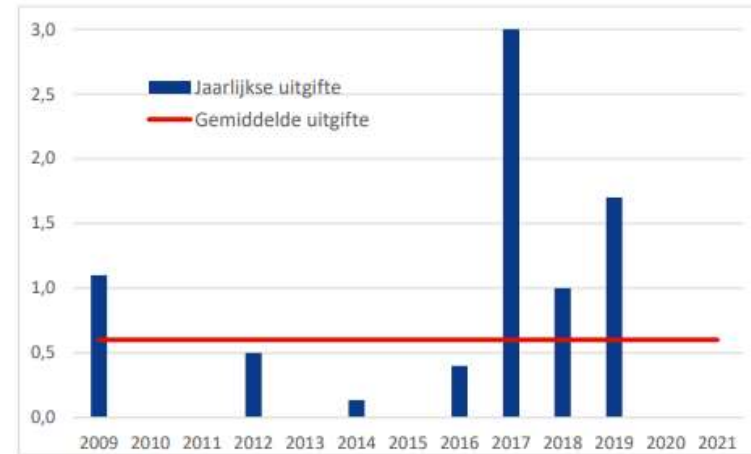
De hoeveelheid uitgegeven hectare op bedrijventerreinen in Zuid-Kennemerland kende een piek in 2017, terwijl er in 2020 en 2021 geen sprake was van uitgifte (figuur boven). Ook nam de leegstand toe, tot 21.000 m² in 2022 (figuur onder). De leegstand op de bedrijventerreinen in Zuid-Kennemerland ligt op 2,4%. Ook op de Waarderpolder ligt de leegstand onder de 3%.

Banengroei komt dus door intensivering van de beschikbare ruimte en groei van de bestaande bedrijven. Ook in de komende periode zal groei met name op deze manier plaatsvinden. De deelregio Zuid-Kennemerland beschikt nog over 3 hectare aan direct uitgeefbaar areaal bedrijventerrein, waarvan 1,1 hectare op de Waarderpolder. Er is geen planaanbod voor uitbreiding.

De provincie Noord-Holland constateert in de Monitor Werklocaties Noord Holland (2021) dat er sprake is van schaarste op de bedrijventerreinenmarkt. Zij constateren dat het van belang is om de bedrijventerreinen up-to-date te houden met beheer en herstructurering.

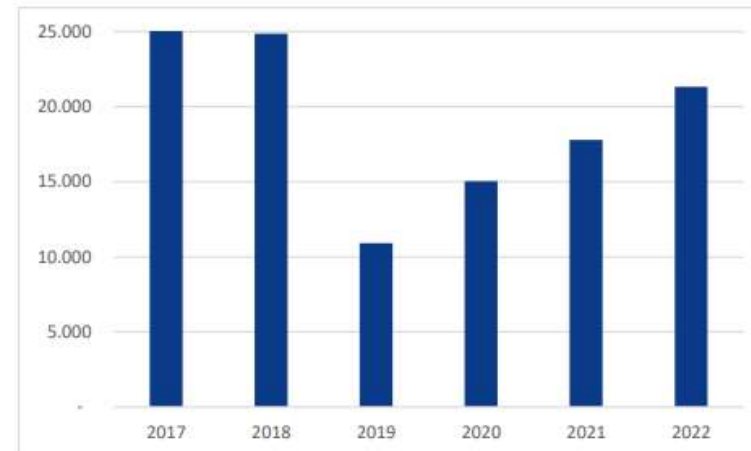
Uitgifte bedrijventerrein Zuid-Kennemerland (2009-2021)

(bron: Uitgifte bedrijventerreinen 2022, bewerking door BCI & Tympaan)

Leegstand kantoren op bedrijventerreinen (m²) (2017-2021)

(bron: Kantorenmonitor, bewerking door BCI & Tympaan)

Bedrijventerreinenmarkt

Behoud en intensivering Waarderpolder

Het bedrijventerrein van Zuid-Kennemerland met de meeste impact en economische waarde is het gezoneerde bedrijventerrein Waarderpolder Haarlem Business Park, kortweg 'de Waarderpolder'. De Waarderpolder is goed voor ca. een vijfde van de Haarlemse banen.

Omdat het planaanbod op de bedrijventerreinen zeer beperkt is, wordt het ruimtegebruik in de Waarderpolder geïntensiveerd (verdichten en de hoogte in). Met name in het zuidelijk deel van de Waarderpolder (gebied het gebied ten zuiden van de Oudeweg) liggen kansen om te intensiveren met kennisintensieve en stapelbare werkfuncties. Op het gebied van bedrijventerreinen kent de regio Haarlem nu al het meest intensieve ruimtegebruik van de MRA.

Knelpunten in bestemmingsplan wegnemen

In 2021 is een werkgroep van OMB en Economie aan de slag gegaan om knelpunten in het huidige bestemmingsplan weg te nemen om daarmee nieuwe ruimtelijke initiatieven toe te staan. Nog in onderzoek is de juridische verankering ervan.

Ontwikkeling aantal banen in Waarderpolder (2011-2021)

(bron: Vestigingenregister Noord-Holland)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Banen Waarderpolder	13.730	13.711	13.735	12.963	12.983	13.207	13.113	14.050	14.255	13.721	13.861
Banen Haarlem	65.498	65.470	64.801	64.383	64.444	64.610	65.852	68.307	69.920	70.614	71.175
% banen in Waarderpolder	21%	21%	21%	20%	20%	20%	20%	21%	20%	19%	19%

Convenant Waarderpolder 2021-2025

Na het vaststellen van het Convenant Waarderpolder 2021-2025 lag de weg vrij voor continuering van de samenwerking in het Parkmanagement Waarderpolder. Die werkzaamheden worden voor een groot deel gefinancierd door de BIZ-Waarderpolder. In 2021 is een opnieuw een draagvlakmeting onder de ondernemers in het gebied gehouden. Van de stemgerechtigden was een ruime meerderheid voor voortzetting van de BIZ-Waarderpolder. Daarmee kunnen ook de afspraken die in het Convenant gemaakt zijn uitgevoerd worden. Voor wat betreft de intensivering van de Waarderpolder ligt de focus nu vooral op de ontwikkeling van de zogenaamde Zuidstrook: het gebied ten zuiden van de Oudeweg tussen Ikea en NS Treinmodernisering. De ontwikkeling van het gebied ten zuiden van de Oudeweg samen met de partijen op het MAAKterrein vormt een belangrijk bijdrage aan de ambities op het gebied van innovatie en verduurzaming.

Kantorenmarkt

Beschikbare kantorenlocaties

Een kwart van de werkgelegenheid in de provincie is te vinden op kantorenlocaties, stelt de Monitor Werklocaties Noord Holland (2021). Hierbij is onderscheid te maken tussen multimodale en functionele kantorenlocaties, waarbij laatstgenoemde *alleen* gericht is op kantoren.

Zuid-Kennemerland kent 8 'formele' kantoorlocaties, ruim 106.000 vierkante meter die 4.780 banen huisvesten (6% van de werkgelegenheid binnen de deelregio Zuid-Kennemerland). Het aantal banen is in 2020 stabiel gebleven. Het aantal vierkante meter neemt wel al sinds 2018 af (zie figuur boven), mede door de transformatie van incurante kantoren naar woningen. Dit geldt ook voor Haarlem, waar mede vanwege de woningbouwopgave een aantal kantorenlocaties in Haarlem wordt getransformeerd. Om de woon-werkratio van 0,43 baan per inwoner te behouden, is het belangrijk dat de banen die als gevolg van transformatie verdwijnen elders in de stad terugkomen, de zogeheten vervangingsbanen.

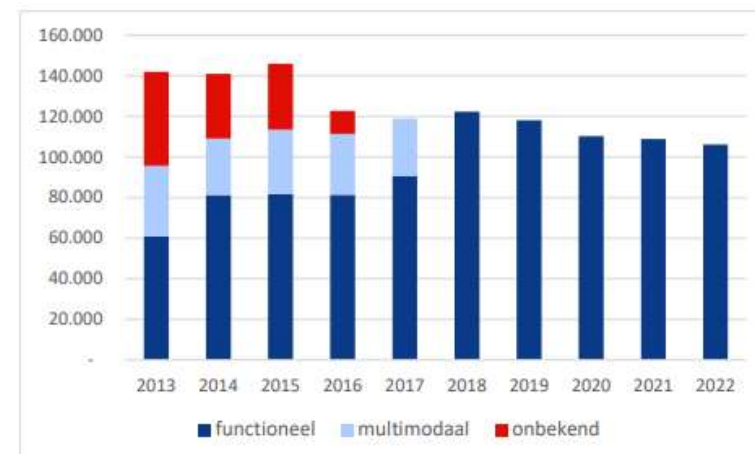
Vanwege de transformatie van kantoren naar woningen kent Zuid-Kennemerland en Haarlem een relatief lage leegstand (zie figuur onder). Met een leegstand van ca. 10% zit Zuid-Kennemerland onder het gemiddelde van de MRA (12%), ondanks de relatief hoge leegstand in de Dreef Mr. Lottelaan (41%). Deze leegstand wordt grotendeels veroorzaakt door twee verouderde kantoorpanden aan de Dreef. Hier wordt momenteel door de gemeente en initiatiefnemers samen naar een kansrijke en passende invulling gekeken op gebied van wonen en werken.

De leegstand benadert inmiddels de ondergrens van 8% (frictieleegstand). Een leegstandspercentage van 8% is minimaal nodig voor een gezonde doorstroom op de kantorenmarkt. Indien de ondergrens wordt bereikt is er, om de kantorenmarkt gezond te houden, nieuwbouw van kantoren nodig, zeker omdat er ook aan de huidige voorraad onttrokken zal worden. Met name rondom de ov-knooppunten NS-station Haarlem Spaarnwoude/Oostpoort, NS-station Haarlem Centrum en HOV Nieuw Zuid is het wenselijk om stapelbare werkfuncties en nieuwe aantrekkelijke woon-werkmilieus te realiseren (zie ook volgende pagina).

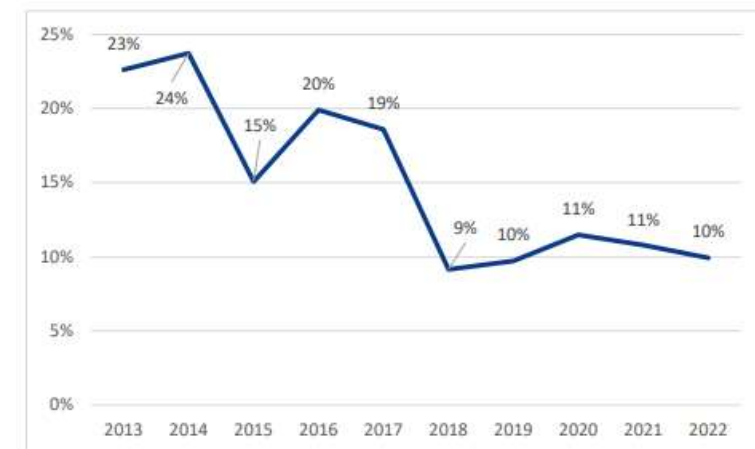
Ontwikkeling kantoorgebruik Zuid-Kennemerland 2013-2022 (m²)

(bron: Kantorenmonitor 2022, bewerking door BCI & Tympaan)

Ontwikkeling kantorenleegstand Zuid-Kennemerland (1/1/22)

(bron: Kantorenmonitor 2022, bewerking door BCI & Tympaan)

Kantorenmarkt

Nieuwe multifunctionele woon-werkgebieden

Vanuit de Economische Visie wordt ingezet op het toevoegen van werkgelegenheid en het ontwikkelen van multifunctionele woon-werkgebieden. Naast de ontwikkelzones is er rondom de drie OV-knooppunten (NS-station Haarlem Spaarnwoude/Oostpoort, NS-station Haarlem Centrum en HOV Nieuw Zuid) voldoende mogelijkheid om ruimte voor werken te creëren, met name gericht op kennisintensieve en stapelbare werkfuncties. In de MRA Verstedelijkingsstrategie en Bereikbare steden zijn deze drie OV-knooppunten ook verankerd voor de ontwikkeling van multifunctionele woon-werkgebieden. Vanuit Bereikbare steden wordt op deze locaties ingezet op het toevoegen van 8.100 arbeidsplaatsen.

In de afgelopen jaren is er vooral rond NS-station Haarlem Spaarnwoude, ook wel de Oostpoort genoemd, sprake van een groei in werkgelegenheid door een toename en uitbreiding van het aantal bedrijven (18%).

Rond de andere ontwikkelgebieden is deze groei (nog) niet zichtbaar. Bij Nieuw Zuid en station Haarlem Centrum zijn namelijk eerst grote fysieke ontwikkelingen voorzien, waardoor er momenteel nog geen ruimte is voor groei. Pas na fysieke ontwikkeling is dit weer mogelijk.

Ontwikkeling werkgelegenheid in de 800-meter rond OV-knooppunten (2018-2020) (bron: Vestigingenregister Noord-Holland, bewerking DIA)

	2018	2019	2020	2021	% groei 2018- 2021
NS-station Haarlem Spaarnwoude (Oostpoort)	4.555	4.790	5.510	5.370	18%
NS-station Haarlem Centrum	10.559	10.907	10.573	10.723	2%
HOV Buitenrust Schalkwijk/Nieuw Zuid	4.965	4.550	4.544	4.567	-8%

Gemengde werkmilieus

Wonen en werken dicht bij elkaar, waar dat kan

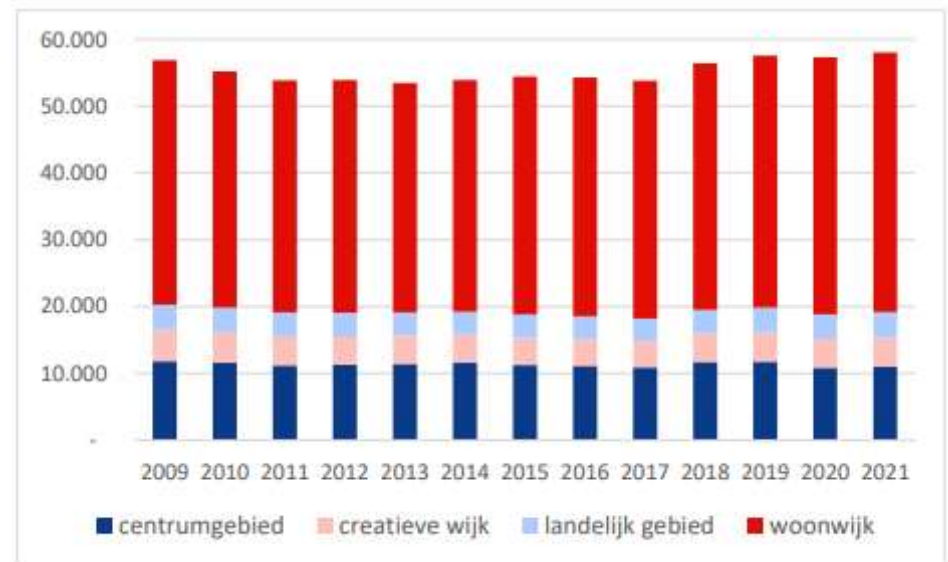
Waar mogelijk brengt de gemeente Haarlem wonen en werken dicht bij elkaar, in zogeheten gemengde werkmilieus. Hierbij gaat het om een evenwichtige groei met behoud van de stedelijke kwaliteit en de juiste balans tussen wonen, werken, voorzieningen, groen en mobiliteit. Er worden vier typen onderscheiden:

- Werkgelegenheid in woonwijken; alles binnen het bestaande stedelijk gebied maar buiten het centrumgebied, zoals ZZP'ers, bedrijven aan huis, onderwijsinstellingen, zorgfuncties, horeca en buurtwinkelcentra.
- Centrumvoorzieningen; bedrijvigheid in het centrumgebied, zoals retail, horeca, (overige) dienstverlening.
- Creatieve wijken; woon-werkgebieden die voorzien in informeel stedelijk werkmilieu, met o.m. creatieve industrie (moderne maakindustrie, mode, cultuur), kennis- /onderwijsinstellingen, retail, (creatieve) bedrijfsverzamelgebouwen.
- Landelijk gebied; met o.m. land- en (glas)tuinbouw en leisure. Dit komt in de regio weinig voor, en in de gemeente Haarlem is dit aandeel nog kleiner.

Het overgrote deel van de banen is te vinden in gemengde werkmilieus. Dit is zo voor heel Nederland, maar in het bijzonder voor Haarlem. Dit vanwege het hoge voorzieningenniveau in de Haarlemse binnenstad en de winkelcentra in de kernen en wijken. Ook kent Haarlem een hoog aandeel ZZP'ers die aan huis of in hubs verspreid over Haarlem en de regio werkzaam zijn. In de binnenstad wordt gekeken op welke locaties er ruimte is op de verdiepingen boven bestaande winkels voor lokale ondernemers. Of nieuwe vormen van werken mogelijk maken, zoals co-workingspaces voor ZZP'ers en lokale startups. Na een lichte afname van de werkgelegenheid in deze gemengde werkgebieden in 2020, ten gevolge van krimp in de horeca en zakelijke dienstverlening, is er weer sprake van groei in 2021.

Werkgelegenheid in gemengde werkmilieus in Zuid-Kennemerland (2009-2021)

(bron: Vestigingenregister Noord-Holland 2021, bewerking BCI en Tympaan)

Talent

Talent

Strategie:

Talent behouden, ontwikkelen en aantrekken.

Uitvoeringslijnen:

- *Verbeteren aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs.*
- *Kwalitatieve match tussen beroepsbevolking en banen.*
- *Talent boeien en binden.*
- *Inspelen op internationalisering*

Economische Visie Haarlem

Arbeidsmarkt

Vergroten arbeidsparticipatie

De bruto-arbeidsparticipatie is het percentage van de beroepsbevolking ten opzichte van de potentiële beroepsbevolking (tussen 15 jaar en de pensioengerechtigde leeftijd). Als de 'niet-actieven' (de groep die geen betaald werk verricht en daar ook niet actief naar op zoek is) niet worden meegerekend dan spreekt men over netto arbeidsparticipatie: het percentage van de *werkzame* beroepsbevolking ten opzichte van de potentiële beroepsbevolking.

Door de vergrijzing maken bijna-pensioensgerechtigden een steeds grotere deel uit van de potentiële beroepsbevolking. Bekend is dat zij doorgaans minder gaan werken. In Haarlem is er sinds 2018 een afname in de arbeidsparticipatie. De netto-arbeidsparticipatie ligt met 70,1% nog wel boven het provinciaal gemiddelde (68,8%) en landelijk gemiddelde (68,4%). Ook als gekeken wordt naar steden van vergelijkbare omvang (68,1%) is de participatiegraad hoger.

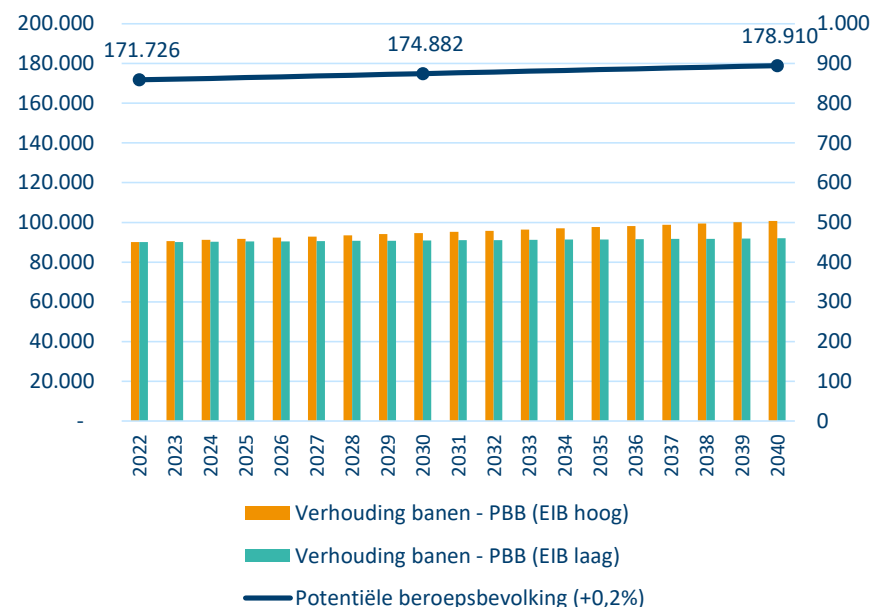
Mogelijke verklaring voor de relatief hoge netto-arbeidsparticipatie is het hoge opleidingsniveau in Haarlem. Hoogopgeleiden kennen gemiddeld een hogere bruto-arbeidsparticipatie. Ook ligt de bruto-arbeidsparticipatie van inwoners met een westerse migratieachtergrond hoger dan die van inwoners zonder migratieachtergrond. De aantrekkelijkheid van de stad voor internationals kan dus ook een rol spelen. Verder kent de stad – zoals op pagina 9 besproken – een relatief groot percentage ZZP'ers. Zij dragen bij aan de arbeidsparticipatie, hoewel er in theorie sprake kan zijn van verborgen werkloosheid.

Op basis van de prognoses wordt in de MRA-verkenningen een stijging van het aantal banen t.o.v. de potentiële beroepsbevolking verwacht in Zuid-Kennemerland. Dit vraagt om een groei in de arbeidsparticipatie, het beperken van uitgaande pendel of het versterken van inkomende pendel en/of meer migratie.

Netto en bruto arbeidsparticipatie in de gemeente Haarlem, in % (bron: CBS)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Netto arbeidsparticipatie	67,3	68,5	68,8	70,1	71,4	71,1	70,1
Bruto arbeidsparticipatie	72,1	73,2	72,8	73,7	74	73,5	73,0

Potentiële beroepsbevolking, verhouding aantal banen (linkeras) en aantal banen per 1.000 personen potentiële beroepsbevolking (rechteras) in Zuid-Kennemerland (bron: EIB & LISA, bewerkt door Bureau BUITEN)

Arbeidsmarkt

Beperken personeelstekorten

De werkloosheid is historisch laag en er zijn meer vacatures dan werklozen. Daarmee is de arbeidsmarkt nu al uitzonderlijk krap, terwijl de verwachting is dat tekorten verder zullen oplopen. Werkgevers worstelen met het vinden van geschikt personeel. Dit is niet alleen in Haarlem zo, maar ook landelijk.

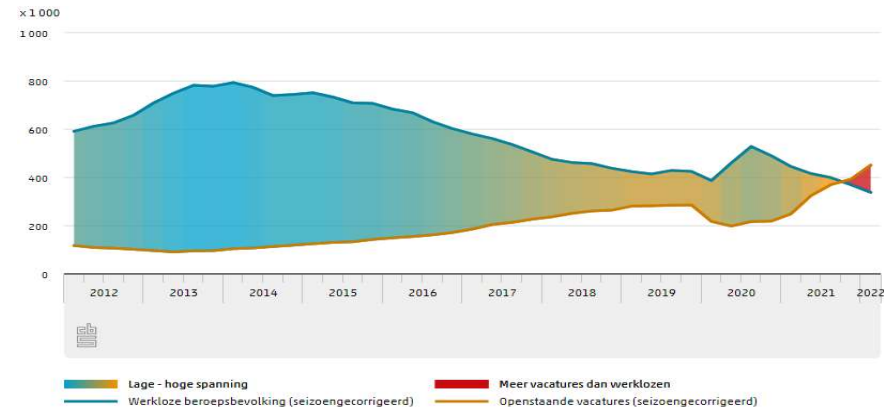
Landelijk is de spanning op de arbeidsmarkt in het eerste kwartaal van 2022 verder toegenomen; 133 vacatures per 100 werklozen. In het vorige kwartaal waren dat er nog 106 per 100.

Personeelstekorten in Haarlem zijn er in diverse sectoren. De grootste tekorten doen zich al geruime tijd voor in de techniek, maar ook in de transport en ICT is de krapte in 2021 fors opgelopen. Voor de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond valt verder de grote krapte in de zorg- en welzijn beroepen en agrarische beroepen op, waarbij met name de eerste sector ook een grote omvang heeft.

Passend opgeleide werknemers op alle niveaus

In Haarlem is sprake van een groeiende mismatch tussen het banenaanbod en het profiel van de beroepsbevolking. Er zijn relatief veel praktisch geschoolde banen tegenover veel theoretisch geschoolde inwoners, en dit verschil neemt toe, doordat stijgende woningprijzen het voor laag- en middeninkomens steeds moeilijker wordt in de stad te kunnen wonen. Anderzijds speelt mee dat er relatief weinig kennisintensief werk is. Uit de inwonerspeiling blijkt dat van de praktisch geschoolden 44% in de eigen stad werkt. Bij de theoretisch geschoolden is dit 30%.

Spanning op de arbeidsmarkt: landelijk openstaande vacatures en werkloze beroepsbevolking (bron: CBS)

Spanningsindicator naar beroepsgroep in arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond (bron: UWV)

Zuid-Kennemerland en IJmond	2021-Q4	Nederland
Beroepsklasse		
Agrarische beroepen	zeer krap	krap
Bedrijfseconomische en administratieve beroepen	krap	zeer krap
Commerciële beroepen	krap	krap
Creatieve en taalkundige beroepen	ruim	gemiddeld
Dienstverlenende beroepen	krap	krap
ICT beroepen	zeer krap	zeer krap
Managers	gemiddeld	krap
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen	krap	krap
Pedagogische beroepen	krap	krap
Technische beroepen	zeer krap	zeer krap
Transport en logistiek beroepen	zeer krap	zeer krap
Zorg en welzijn beroepen	zeer krap	krap
Totaal	krap	krap

Arbeidsmarkt

Rijksbeleid om krapte op arbeidsmarkt te verminderen

Om te zorgen voor een goed functionerende arbeidsmarkt en om krapte te verminderen, zet het kabinet in op drie pijlers:

- I. Het verminderen van de vraag naar arbeid.
- II. Het vergroten van het arbeidsaanbod.
- III. Het verbeteren van de match tussen vraag naar en aanbod van arbeid.

Vanuit dit denkkader werkt het kabinet aan zes acties die krapte kunnen verminderen:

1. Stimuleren van technologie- en procesinnovatie
2. Inzet op arbeidsaanbod
3. Verbeteren van de match
4. Stimuleren van meer uren werken
5. Inzet op leven lang ontwikkelen
6. Verbeteren aansluiting initieel onderwijs en arbeidsmarkt

In september 2020 heeft het ministerie van SZW een breed coronaherstelpakket gelanceerd. Aannee in die tijd was dat de coronacrisis zou leiden tot een groot verlies van werkgelegenheid en een stijgende werkloosheid. Hieruit volgde de opdracht aan de 35 arbeidsmarktregio's om een Regionaal Mobiliteitsteam op te richten waarin gemeenten, UWV, vakbonden, SBB, VNO-NCW en het onderwijs hun dienstverlening bundelen om mensen die door corona hun baan dreigden te verliezen en zelfstandigen, met behulp van ontschot budget en om- en bijscholing toe te leiden naar ander (duurzamer) werk. De arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond met Haarlem als centrumgemeente beschikt sinds september 2021 over een RMT, onder de naam ZKIJ Werkt Door.

Samenwerking triple helix in de MRA: Werken aan mismatches op de arbeidsmarkt

Alleen via publiek-private samenwerking kunnen we invloed uitoefenen op de arbeidsmarkt. In de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond bundelen de 7 gemeenten, UWV, werkgevers, werknemers en onderwijs al jarenlang binnen het Regionaal Werkbedrijf Zuid-Kennemerland en IJmond (RWB ZK-IJ) hun krachten om in te spelen op actuele en toekomstige ontwikkelingen van de regionale arbeidsmarkt.

Door intensievere regionale samenwerking zorgen deze partijen vanuit de Regionale doe-agenda arbeidsmarkt 2020-2022 dat onze regionale arbeidsmarkt beter functioneert en meer (kwetsbare) werkzoekenden passend en betaald werk vinden. De Regionale doe-agenda krijgt een vervolg vanaf 2023 in samenhang met de hierboven geschetste ontwikkeling rond het regionaal leerwerkcentrum en WSP.

Het Regionaal Mobiliteitsteam – ZKIJ Werkt Door

ZKIJ Werkt Door is oorspronkelijk gestart om werkloosheid door de coronacrisis te voorkomen. Inmiddels is het doel veel breder: iedereen, werkend of werkzoekend kan er terecht met vragen over leren of werken.

Regionaal mobiliteitsteam ZKIJ Werkt Door helpt inwoners van Zuid-Kennemerland en IJmond om werk te vinden of te behouden. Het team biedt onder meer advies, inzicht in baanmogelijkheden en eventuele om- of bijscholing.

Voorheen was zulke ondersteuning alleen in specifieke situaties mogelijk – je moest bijvoorbeeld werkloos zijn en recht op een uitkering hebben. ZKIJ Werkt Door heeft hier verandering in gebracht, of iemand nu een baan hebt, naar school gaat of wel of niet in een uitkeringssituatie zit, er wordt gekeken naar wat iemand persoonlijk nodig heeft. ZKIJ Werkt Door is een samenwerking tussen onder meer gemeenten, UWV, sociale partners, het onderwijs, de uitzendbranche en ondernemers. Gezamenlijk kunnen ze in meer richtingen naar mogelijkheden zoeken dan ze los van elkaar zouden kunnen. Ook wordt achter de schermen nauw samengewerkt met het WerkgeversServicepunt Zuid-Kennemerland en IJmond, waar werkgevers met hun vragen terecht kunnen.

Arbeidsmarkt

Inclusieve arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt moet toegankelijk zijn en met gelijke kansen voor iedereen. Via een gezamenlijke aanpak richt de gemeente Haarlem zich met de andere gemeenten en samenwerkingspartijen in de regio zich op werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, verbinding tussen onderwijs en werk en de beweging van werk naar werk. De gemeente werkt hiervoor met SpaarneWerkt; zij bemiddelen werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. Belangrijke doelgroepen van SpaarneWerkt zijn de 'wajongers' (voor mensen die voor hun 18e of tijdens een studie een ziekte of handicap hebben, waardoor zij niet meer werken) en 'p-wetters' (afgeleid van de participatiewet, voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt).

De coronacrisis heeft laten zien dat deze groep werkenden en werkzoekenden in tijden van economische crisis bovengemiddeld kwetsbaar is. De aanpak voor mensen die vallen onder de doelgroep Banenafpraak of anderszins kwetsbaar is, krijgt in 2022 en 2023 specifieke aandacht. De arbeidsmarktregio's ontvangen hiervoor extra middelen van het Rijk en ook wordt landelijk aandacht besteed aan het verruimen van de mogelijkheden voor kwetsbaren op de arbeidsmarkt vanuit wet- en regelgeving.

Participatiebedrijf Zuid-Kennemerland

Op 1 januari 2022 start het Participatiebedrijf Zuid-Kennemerland. Het Participatiebedrijf is een gemeenschappelijke regeling waar de gemeente Haarlem samen met de regiogemeenten Bloemendaal, Heemstede en Zandvoort aan deelneemt. Het bedrijf organiseert in opdracht van de gemeenten betaald werk voor de doelgroepen Wet sociale werkvoorziening en (nieuw) beschut werk. Daarnaast richt het bedrijf zich op de toeleiding naar betaald werk voor werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt, de doelgroep banenafpraak (mensen met een arbeidsbeperking) en leerwerktrajecten voor jongeren zonder beroeps- of startkwalificatie (voortijdige schoolverlaters). Met het Participatiebedrijf willen de deelnemende gemeenten met Haarlem als voorzitter een ondernemende, effectieve en flexibele organisatie ontwikkelen die samenwerkt met de klantmanagers van de afdeling Werk en Inkomen van de gemeenten maar ook met partners, werkgevers en sociaal ondernemers in de stad.

Arbeidsmarkt

Binding van divers, jong talent

Uit landelijk onderzoek van ABF Research blijkt dat in 2020 er een kleine 3.500 uitwonende mbo-, hbo- en wo-studenten in Haarlem woonden. Veruit de meeste van hen studeerden elders, onder meer in Amsterdam en Leiden.

Ongeveer 17% van de Haarlemmers valt in de leeftijdscategorie 15-30 jaar. Tien jaar geleden was dit nog 18%. Met name de groep 25-29-jarigen is sinds 2018 aan het afnemen (van 7,4% naar 6,6%). Mogelijk heeft dit te maken met de situatie op de woningmarkt. Bedrijven willen deze groep graag aan zich binden vanwege tekorten en vergrijzing op de arbeidsmarkt, behoefte aan innovatieve ideeën en nieuwe technologische ontwikkelingen. Het is belangrijk dat jongeren en studenten binding met Haarlem krijgen en houden. Studenten geven aan dat ze moeilijk aan een kamer kunnen komen. De hoge woningprijzen worden als een risico ervaren voor een toekomstbestendige economie. Voor meer informatie over de aandacht voor studenten op de woningmarkt, zie volgende pagina.

Ook moet er blijvend worden geïnvesteerd in een aantrekkelijk studentenklimaat. Hier zijn enkele elementen al goed op orde, hoewel jongere Haarlemmers wel ene fractie kritischer zijn dan oudere inwoners. Dit is met name te zien in de beoordeling van het horeca-aanbod. Dit krijgt van deze jonge Haarlemmers een 7,8 (gemiddeld een 8,1). Mogelijk speelde hier ook de corona-maatregelen een rol, die met name jongeren die gebruik maken van de horecasector hard raakten. Bij het winkelaanbod (7,5 t.o.v. gemiddeld een 7,6) en het cultureel aanbod een (7,6 t.o.v. gemiddeld een 7,7) ligt het oordeel minder ver uit elkaar.

Percentage van de bevolking tussen 15 en 30 jaar (2012-2022)

(bron: BRP)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
% 15-19 jaar	5,0	4,9	4,8	4,8	4,9	5,0	5,0	5,1	5,1	5,1	5,1
% 20-24 jaar	6,0	5,9	5,8	5,7	5,5	5,4	5,3	5,1	5,2	5,2	5,2
% 25-29 jaar	7,0	7,0	7,1	7,1	7,3	7,4	7,4	7,3	7,2	6,8	6,6

Innovatief onderwijs op locatie en campusvorming

De gemeente stimuleert innovatief onderwijs op locatie, ingevuld door het bedrijfsleven, Nova College, InHolland en Haarlem Campus. Er zijn en worden mooie initiatieven ontplooid. Zo heeft InHolland ten tijde van de Corona-pandemie Incollab opgericht: studenten van diverse studierichtingen kunnen ingeschakeld worden ter ondersteuning van ondernemers die problemen in bedrijfsvoering ondervinden. Docenten en een ondernemersklankbord begeleiden hierin. Hierin wordt ook samengewerkt met Nova College.

Daarnaast werkt de gemeente Haarlem samen met Inholland in Citylab. Vanuit Citylab worden oplossingen op vragen vanuit de stad bedacht en uitgevoerd samen met onderwijs en onderzoek van Inholland. Citylab is gevestigd in Waarderpolder Haarlem Business Park. Recent hebben studenten van Inholland een onderzoek verricht in samenwerking met Jopenbier naar het innovatief benutten van een bijenlandschap in de Waarderpolder in het productieproces. Daarnaast start in de Koepel met ingang van het schooljaar 2022-2023 Haarlem Campus. Dit is een hbo-instelling waar op termijn universitaire modules worden aangeboden. Haarlem Campus richt zich op studies gericht op de digitalisering van het mkb, zoals creative media, digital transformation en bedrijfspsychologie.

Arbeidsmarkt

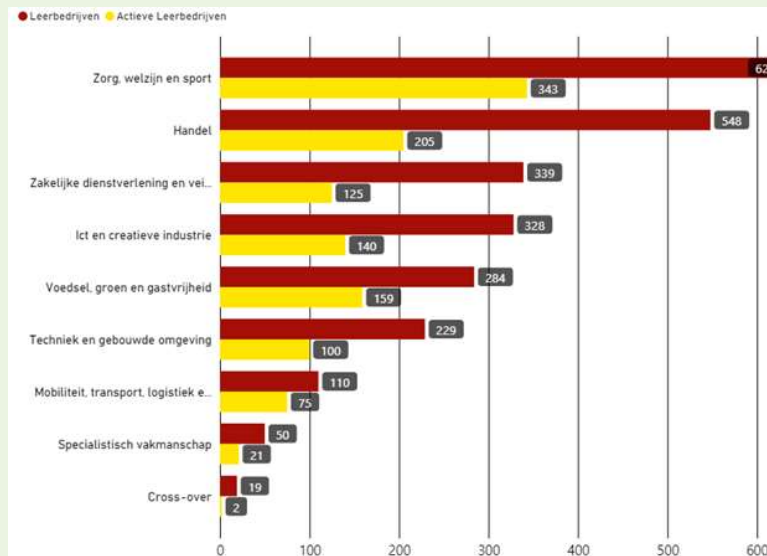
Aandacht voor studenten

Door het leenstelsel zijn er minder uitwonende hbo- en wo-studenten in Haarlem. Met ingang van studiejaar 2022-2023- wanneer Haarlem Campus onderwijs aanbiedt in de Koepel wordt een stijging van het aantal uitwonende – voornamelijk internationale – studenten in Haarlem verwacht.

Op het terrein van De Koepel realiseert studenten-woningcorporatie DUWO 250 studentenwoningen. Dit is een aanvulling op de circa 800 bestaande zelfstandige en onzelfstandige Haarlemse studentenwoningen van corporaties. Dat betekent dat ruim 2.600 studenten in Haarlem op de particuliere huurmarkt wonen: de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting van ABF Research typeert dit als een krappe studentenwoningmarkt. Deze krapte wordt veroorzaakt door tekorten in vooral starterswoningen en door te weinig studentenwoningen in de regio. Studenten die bijvoorbeeld in Amsterdam of Leiden studeren, wijken door krapte daar vaker uit naar andere plaatsen met goede bereikbaarheid. Het overgrote deel van de uitwonende studenten in Haarlem studeert niet in onze stad. Bovendien hebben we veel andere woningzoekenden. Daarom investeert de gemeente niet speciaal in studentenwoningen, maar kiest Haarlem voor extra woningen voor jongeren en starters. Daar profiteren ook studenten van, doordat zij ook een beroep kunnen doen op dit aanbod. Zo ontstaat er meer aanbod in de particuliere sector.

Voldoende stageplaatsen

Er zijn geen gegevens over het aantal stage-plaatsingen in Haarlem. Vorig jaar heeft Stagebureau Waarderpolder geen plaatsingen kunnen doen vanwege corona. Er is wel veel geïnvesteerd in een netwerk van bedrijven. In en om Haarlem zijn 2590 erkende leerbedrijven die te vinden zijn in het [register erkende leerbedrijven Haarlem](#). In onderstaande grafiek is de spreiding per sector zichtbaar, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen leerbedrijven en actieve leerbedrijven; een actief leerbedrijf wil zeggen dat deze de afgelopen 2 jaar minimaal 1 leerling heeft gehad. Het aantal actieve leerbedrijven zegt daarmee al meer over het aantal plaatsingen. Er zijn echter wel tekorten aan stageplaatsen, blijkt uit gegevens van Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Met name in de ICT, financiële diensten en juridische diensten is de vraag veel groter dan het aanbod. Opvallend is dat ook in 2020 ook in de zorg een gebrek aan stageplaatsen ontstond. Veel zorginstellingen waren door de impact van corona te druk om stagiairs te begeleiden.

Innovatie en verduurzaming economie

Innovatie

*Strategie:
Innovatie aanjagen.*

Uitvoeringslijnen:

- Impact maken.
- Verbinden bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden.
- Versterken creatieve industrie.
- Versterken innovatieve clusters op circulaire en duurzame economie, technologie en gezondheid.

Economische Visie Haarlem

Duurzaamheid

Bijdragen aan transitie op het gebied van duurzaamheid

Gemeente Haarlem werkt aan verschillende transitie op het gebied van duurzaamheid:

- Haarlem Circulair: We willen dat Haarlem in 2040 een circulaire stad is, waarin we slimmer en efficiënter omgaan met eindige en schaarse grondstoffen, energie en afval. Het is een systeemtransitie van de samenleving die de economie raakt en die niet stopt bij de stadsgrenzen. Door om te schakelen van een lineair opgebouwd systeem naar een kringloopeconomie veranderen businessmodellen en verkoopstrategieën. Bedrijven vormen één van de belangrijkste schakels in dit transitieproces. In de Routekaart Duurzaamheid zijn in het hoofdstuk 'Ketenverantwoordelijkheid' de opgaven voor een Circulaire Stad in 2040 opgenomen. Met het Actieprogramma Haarlem Circulair 2040 wil de gemeente versnelling tot stand brengen. Dit programma wordt eind 2022 vastgesteld. We zetten in op vier doelgroepen waarmee we lokaal de meeste impact maken. Dit zijn: ondernemers, bewoners, eigen organisatie en groter dan Haarlem. We zetten in op het verduurzamen van de voedselketen middels de Europese subsidie Cities 2030 en de City Deal Duurzame en Gezonde Voedselomgeving. Daarnaast zetten we in op meer aandacht voor duurzaam en circulair textiel, bouw en GWW (Grond- Weg- en Waterbouw), consumptiegoederen en de bedrijven in de maakindustrie. Haarlem zet zich actief in om netwerken te activeren waar lokale bedrijven samenwerken, waarbij circulaire bedrijfsvoering en kennisdeling centraal staan.
- Haarlem Aardgasvrij in 2040: De energietransitie gaat voor grote veranderingen zorgen. Het Klimaatakkoord van Parijs en de Klimaatzaak Urgenda, die de overheid verplicht om in 2020 25% minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990, vragen om versnelling van de transitie. Haarlem heeft de ambitie om aardgasvrij te zijn in 2040. Beide opgaven bieden economisch kansen en ook uitdagingen vanuit arbeidsmarktperspectief. Waar mogelijk worden initiatieven en vraagstukken over energietransitie en klimaatbestendigheid verbonden aan andere innovatieve clusters.

Meer informatie over de stand van zaken op het gebied van duurzaamheid is te vinden op Haarlem in cijfers.

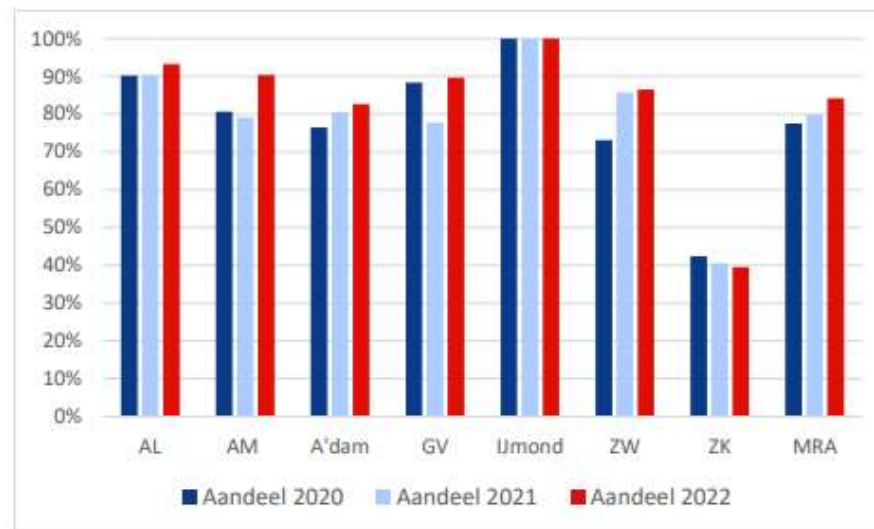
Duurzame kantoorlocaties

Per 1 januari 2023 moet, volgens landelijk beleid, elk kantoorgebouw minimaal energielabel C hebben (kleine kantoren en monumenten zijn hiervan uitgesloten). Voldoet het gebouw dan niet aan de eisen, dan mag het kantoorpand per 1 januari 2023 niet meer als kantoor worden gebruikt. Deze verplichting staat in het Bouwbesluit 2012. In Zuid-Kennemerland ligt het aandeel kantoorpanden met energielabel lager dan in de omliggende regio's (40%). Dit is voor een zeer groot deel te verklaren door het nog ontbreken van een energielabel op de panden. De Omgevingsdienst IJmond en de gemeente Haarlem benaderen hiervoor actief de betreffende eigenaren, zodat zij tijdig actie kunnen ondernemen.

Meer informatie over de verplichting van Energielabel C voor kantoren is te vinden op [RVO.nl](https://www.rvo.nl)

Aantal kantoorpanden op kantoorlocaties met energielabel A++++ t/m C (2021)

(bron: RVO, bewerking BCI en Tympaan)

Brede welvaart

Zowel in het [Coalitieakkoord 2022-2026](#) Haarlem 2022-2026 als in de Metropoolregio Amsterdam is veel aandacht voor het begrip 'brede welvaart'. In het coalitieakkoord van Haarlem staat brede welvaart centraal in het versterken van het ondernemersklimaat door toe te werken naar 'een nieuwe en circulaire economie'. De coalitie wil hier aan werken door in te zetten op impact ondernemen (zie ook pagina 41). Impact ondernemen vraagt om nieuwe samenwerkingsvormen en andere businessmodellen. Om deze transities uit te voeren is het nodig om te versnellen, te experimenteren en te innoveren.

Ter uitvoering van de MRA-agenda heeft de MRA onderzoek laten uitvoeren naar een bredere kijk op welvaart en de verdeling ervan in regionale context, genaamd de Staat van de Metropoolregio Amsterdam. Hierin wordt brede welvaart uitgelegd als alles wat mensen van waarde vinden, zoals de leefomgeving, het kunnen voorzien in het levensonderhoud, gezondheid, veiligheid, sociale contacten en mogelijkheden tot persoonlijke ontplooiing.

De uitkomsten van dit onderzoek sluiten aan en worden betrokken bij de uitvoering van de overkoepelende ambitie van de MRA om een toekomstbestendige evenwichtige metropool te blijven. In de Staat van de Metropoolregio Amsterdam wordt antwoord gegeven op de drie opdrachten die door de MRA zijn geformuleerd: het bouwen voor de woningbehoefte en met groei van de leefkwaliteit van het geheel versterken, het werk maken van een veerkrachtige inclusieve en schone MRA-economie en het vaart maken met een metropolitaan mobiliteitssysteem. Het onderzoek is verwoord in een monitor dat regelmatig wordt geactualiseerd. De monitor bevat informatie op zowel op het schaalniveau van de MRA als de deelregio's van de MRA. De bevindingen van de Staat van de Metropoolregio Amsterdam zijn [hier](#) terug te vinden.

Brede Welvaart

Het welvaartsbegrip is in de wetenschap en beleidskringen de laatste jaren meer en meer onderwerp van discussie geworden. Het rapport van Stiglitz et al. (2009) over economische prestaties en sociale vooruitgang heeft die discussie verder aangewakkerd door de multidimensionaliteit van welvaart en de daarmee gepaard gaande complexiteit bij het meten ervan te benadrukken. Beleidsmakers zijn het er de laatste jaren ook in toenemende mate over eens geworden dat slechts het meten van inkomen – gemeten door middel van het bruto binnenlands product (bbp) – niet voldoende is om het brede concept van welvaart in z'n geheel te kunnen beoordelen. Het meest gehoorde discussiepunt is dat het inkomen een te nauwe maat van welvaart is, waardoor belangrijke nuances die nodig zijn bij beleidsvorming ter bevordering van welvaart buiten beeld blijven. Waar het gaat om initiatieven of voorstellen die naast inkomen expliciet een bredere kijk op welvaart gebruiken wordt daarom van '[Brede welvaart](#)' gesproken.

Er bestaan verschillende perspectieven op wat brede welvaart in regio of stad is. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Brede welvaart gaat in essentie over het welzijn van mensen.

Innovatie en circulair

Vernieuwing van bedrijfsprocessen

In de circulaire economie is er meer aandacht voor hergebruik en waarde behoud. De Europese subsidie FOOD 2030 - Empowering cities as agents of food system transformation heeft als doel om steden en regio's te helpen bij het implementeren van duurzame voedselsystemen. Met deze subsidie verstevigt Haarlem de komende jaren de inzet op de waardeketen voedsel. In 2020 zijn we gestart met een inventarisatie van kansrijke initiatieven die bijdragen aan een duurzaam voedselsysteem in Haarlem. In 2022 zijn we gestart met kleine praktijkonderzoeken op diverse locaties die o.a. de duurzame en gezonde voedselkeuze stimuleren, voedselverspilling tegengaan of de biodiversiteit bevorderen middels stadslandbouwinitiatieven. Via de City Deal Duurzame en Gezonde Voedselomgeving stimuleren we in 2022 de korte keten met het project 'Boeren voor Buren' in Haarlem. Daarnaast zijn er al verschillende initiatieven in gang gezet:

- De koplopergroep circulaire restaurants werkt gezamenlijk aan minder voedselverspilling, meer gescheiden afval, een gezamenlijk inzet voor minder verpakkingsmateriaal en lokale inkoop. In 2020 vonden verschillende (digitale) bijeenkomsten plaats om lokale inkoop te bevorderen. Er zijn circulaire scans afgenomen. Naar aanleiding van de scans is er een document met duurzame en circulaire tips wat onder horeca verspreidt is. In april 2021 vond een bijeenkomst plaats over duurzame "to-go" verpakkingsmateriaal met een retoursysteem. Een aantal restaurants zijn hiermee gaan werken. Verschillende zaken hebben zich aangesloten bij het initiatief 'Plastic Vrij Terras'. In 2022 is het project WeCup' van start gegaan. Een recyclebare statiegeld koffiebeker ter vervanging van de kartonnen beker.
- De Schillenfiets is een pilot in samenwerking met Spaarnelanden om groen keukenafval te scheiden en op te halen bij de restaurants. Deze pilot startte eind 2020. Tijdens de lockdown waren de restaurants gesloten en heeft de fiets niet gefietst. Er is in 2021 13.500 kg keukenafval opgehaald. In 2022 zetten we in op opschaling van de schillenfiets. Doel is dat de fiets groeit van 17 naar 30 deelnemers. Met 30 deelnemers haalt de schillenfiets gemiddeld 1200 kg per week aan keukenafval op. Tot eind 2022 onderzoekt de gemeente met Spaarnelanden of de fiets doorontwikkeld kan worden of dat een ander model beter werkt voor grootschalige duurzame inzameling van groen keukenafval. Afhankelijk van de uitkomsten wordt besloten om al dan niet door te gaan met een vorm van de Schillenfiets of een ander model voor meer grootschalige duurzame inzameling.
- Samenwerking met Haarlem Food Future (HFF) waaronder de 'gered voedselschakelaar', Doggy Bags en verduurzamen stadslandbouw. De Doggy Bag heeft op dit moment 60 deelnemende restaurants. Vanwege de Corona-pandemie is dit aantal de afgelopen maanden niet verder gegroeid. De Gered Voedsel Schakelaar (GVS) zorgt ervoor dat het overgebleven voedsel uit winkels en op markten bij diverse sociale initiatieven in Haarlem terecht komt. Voor de Corona-pandemie werden er 150 maaltijden per dag gekookt van gered voedsel.
- In 2020 deed Haarlem mee met de Dutch Sustainable Fashion Week met o.a. een groene textielroute, fashionbeelden van lokale ondernemers en diverse activiteiten. In 2021 is de koplopergroep Circulair Textiel van start gegaan met o.a. een podcastserie over duurzaam textiel en ondernemen. De groene textiel route is uitgebreid en er is een Green Fashion tour georganiseerd. Er zijn diverse initiatieven door ondernemers gestart om meer zichtbaarheid te geven aan circulair textiel. Spaarnelanden en Paswerk werken samen om meer inzicht te geven in de inzameling van Haarlems huishoudelijk textiel. In 2021 zijn er 750 tassen gemaakt van hergebruikt Haarlems huishoudelijk textiel, deze zijn door de Koplopergroep Circulair Textiel uitgedeeld bij duurzame aankomen. In 2022 zetten we deze activiteiten voort en breiden we uit. O.a. met een content pagina Circulair Textiel voor en door ondernemers, een communicatie toolkit en deelname aan de textielrace voor scholieren om aandacht te vragen voor het hergebruik van textiel.

Innovatie en circulair

Maatschappelijke impact Actieprogramma Impact Ondernemen

Het Actieprogramma Impact Ondernemen heeft de afgelopen twee jaar (2020 – 2021) middels vijf actielijnen gewerkt aan een de positionering, professionalisering en de zichtbaarheid van impact ondernemers. Voor de uitvoering van het Actieprogramma werken we samen met De Stadsgarage. Middels een voortgangsrapportage zijn de resultaten van de afgelopen twee jaar onder elkaar gezet.

- Er is een gemeentelijk aanspreekpunt opgezet zodat impact ondernemers zowel in de gemeentelijke organisatie (fysiek en sociaal domein) als in de reguliere ondernemersnetwerken snel de juiste route vinden. Haarlem doet mee aan de City Deal Impact Ondernemen om de landelijke innovatiestructuur met nieuwe samenwerkingen voor impact ondernemers te versterken. Er zijn trainingen ontwikkeld en aangeboden aan impact ondernemers om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken. Er zijn ronde tafels georganiseerd om impact ondernemers aan de juiste financiers te koppelen. Er is een Kennemer Inkoop Platform opzet waar overheden en bedrijven met een SROI-verplichting kunnen inkopen met impact. Het Social Enterprise Overheidscongres is twee keer in Haarlem georganiseerd. Haarlem doet sinds 2019 mee met de Impact Days om de zichtbaarheid van impact ondernemers te vergroten.
- In 2022 gaan we onze ondernemersdienstverlening slimmer organiseren en ons communicatienetwerk uitbreiden.
- Het aanbod van trainingen gaan we verder ontwikkelen, o.a. met een training voor impact ondernemers die willen opschalen. De vraagkant van het Kennemer Inkoopplatform wordt verder ontwikkeld. Transacties worden middels het platform gestimuleerd en bij een SROI verplichting wordt het platform actief onder de aandacht gebracht. Er wordt een ronde tafel inkopen met impact georganiseerd. Er wordt een financieringsplatform ontwikkeld, deze wordt waar mogelijk gekoppeld aan het Kennemer Inkoop Platform. De consumentencampagne om zichtbaarheid van impact ondernemers te vergroten wordt uitgebreid, o.a. met de Impact Days en aandacht van lokale content creators.
- Haarlem doet daarnaast mee aan de City Deal Impact Ondernemen, waarin we met o.a. drie ministeries, bedrijven en onderwijsinstellingen, experimenten aangaan om het maken van impact te vergemakkelijken. Met deze City Deal zoekt Haarlem de samenwerking met haar omliggende gemeenten op het gebied van impact ondernemerschap.
- Ook levert dit jaar Haarlem een grote bijdrage aan het landelijke overheidscongres van Social Enterprise, waar regionale samenwerking, inkoop en financiering van impact voor ons belangrijke thema's zijn.

Het nieuwe coalitieakkoord 2022-2026 zet stevig in op Impact Ondernemen. De komende jaren gaan we het programma versnellen en fors uitbreiden.

Innovatie

Stimuleren kennisclusters en proeftuinen

Haarlem heeft de ambitie zich te ontwikkelen tot creatieve stad van toegepaste innovatie. Om innovatie aan te jagen benutten we onze creatieve en digitale sector als verbindende sectoren. We richten ons op trends en maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzame en circulaire economie, gezondheid en de digitalisering van het mkb. We stimuleren living labs en proeftuinen. In het Convenant Waarderpolder 2021-2025 is de ambitie bepaald om de Waarderpolder als proeftuin voor circulaire economie te ontwikkelen. Het C-district met het MAAK-terrein en een aantal bestaande bedrijven, zoals Spaarnelanden en het Hoogheemraadschap van Rijnland, vormen belangrijke ankerpunten. Ook bij het Spaarnegasthuis wordt gewerkt aan een living lab, Spaarne labs. Het ecosysteem rondom het ziekenhuis wordt hierin meegenomen om onze zorg te verbinden met nieuwe technologie.

Ondernemersbijeenkomsten gericht op innovatie: TEDX

TEDX geeft een platform aan changemakers, daarmee krijgen innovatieve & wereldverbeterende ideeën de ruimte. Op 24 september 2021 is TEDX 'Wasted' georganiseerd in de Philharmonie, waarbij wethouder Berkhout (economie) het openingswoord heeft verzorgd. Op 16 november 2022 is er een nieuwe editie met het thema 'Reset'. Er is ook een jongerenversie van Tedx. Scholieren van verschillende middelbare scholen organiseren dit event. Op 30 mei 2022 was er een editie met het thema "choosing your (own) path". De gemeente heeft een verbindende en faciliterende rol als het gaat over de invulling van TEDX. Ook draagt de gemeente financieel bij aan de bijeenkomsten.

De Koepel: universiteit en mkb-innovatiehub

Eind 2021 heeft de Koepel haar deuren geopend. CupolaXS is hier gevestigd. Deze MKB hub is een kennis en innovatiecentrum rondom het thema digitalisering. Verschillende relevante organisaties, instellingen en bedrijven hebben zich reeds gecommitteerd en zullen CupolaXS als uitvalsbasis gebruiken. Daarnaast zal het Haarlemse digitale marketingbureau Endeavour Group uitbreiden naar de voormalige gevangenis. Ook is de regionale ontwikkelingsmaatschappij ROM InWest gevestigd in de Koepel. De gemeente Haarlem beschikt op deze locatie over enkele werkplekken wat bijdraagt aan het optimaliseren van de ondernemersdienstverlening.

Met ingang van het studiejaar 2022-2023 start ook de hbo-instelling Haarlem Campus, waarbij over enkele jaren universitaire modules gevolgd kunnen worden.

Tot aan medio 2024 ontwikkelt de Koepel Campus zich nog verder met onder andere de komst van een hotel, horecafaciliteiten en studentenhuisvesting.

De ontwikkeling van de Koepel past in de gewenste campus- en hubontwikkelingen zoals omschreven in de Economische Visie Haarlem.

Toerisme en evenementen

Toerisme en evenementen

Toeristische Koers Haarlem

Haarlem is een aantrekkelijke en gastvrije stad voor bezoekers. De wens om grip te kunnen houden op de toeristische ontwikkeling was aanleiding voor de opstart van de Toeristische Koers. Door Covid-19 is de stad in een heel andere werkelijkheid beland en is een herstel van inkomsten van ondernemers en instellingen op korte termijn zeer belangrijk, maar ook voor de vitaliteit van de hele stad. Uit de Toeristische Koers volgen 3 ontwikkelingen, te weten:

1. Inzetten op waardevolle bezoekers

In de marketing en promotie wordt ingezet op bezoekers die buiten de piekmomenten naar Haarlem komen (doordeweeks en in rustige maanden) en die langer in Haarlem verblijven met oog voor duurzaamheid en kwaliteit, oorspronkelijkheid en menselijke maat van Haarlem. Deze ontwikkelingen worden voor een groot deel ingevuld door Haarlem Marketing met partijen in de stad en de gemeente.

2. Versterken kwalitatief (toeristisch) aanbod

Deze ontwikkelingen hebben betrekking op de productontwikkeling van toeristisch Haarlem, waarbij het van belang is om de binnenstad te verruimen om de piek op de Grote Markt te ontlasten en het aanbod op de dalmomenten in de binnenstad te versterken. Daarnaast wordt de keuze gemaakt voor aanbod dat echt past bij Haarlem en daarom ook interessant is voor de Haarlammers zelf.

3. Sturen met concrete maatregelen

Om bezoekers te sturen wordt een aantal maatregelen getroffen, bijvoorbeeld in de openbare ruimte, handhaving en juridische instrumenten. Ook is de hotelaanvraagpauze verlengd en is het landelijke registratiesysteem geïmplementeerd om de handhaving op toeristische verhuur te vereenvoudigen.

Evenementen

Door de coronacrisis is de evenementensector hard getroffen. Nu evenementen weer zijn toegestaan wil de gemeente met een incidenteel extra budget van € 225.000 zowel gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde evenementen in 2022 ondersteuning bieden, en zo de infrastructuur van de sector behouden voor de stad, haar bewoners en haar bezoekers. Organisatoren hebben dit jaar te maken met een kostenstijging van 20 tot 25 procent. Oorzaken zijn o.a. leveranciers die hun gedeelde inkomsten doorbelasten (voor zover niet gedekt door de Rijksregelingen), aangescherpte veiligheidseisen vanwege de beperkte capaciteit van de politie, inflatie, vrijwilligers die ten tijde van de Corona pandemie zijn afgehaakt en hogere arbeidskosten door grote krapte op de arbeidsmarkt. Naast de verwachte kostenstijging maken ook de derving aan inkomsten van de afgelopen twee jaar, de uitgeputte reserves en de teruglopende sponsorinkomsten dat de sector voor een zeer grote uitdaging staat. Een terugkeer van de festivals zoals ze vóór de pandemie plaatsvonden is dan ook geen vanzelfsprekendheid. Met de subsidieregeling Ondersteuning herstel evenementen 2022 biedt de gemeente ondersteuning aan gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde evenementen en wordt voorkomen dat wat er in Haarlem is opgebouwd op het gebied van evenementen blijvend verloren gaat. De subsidie dient tevens als stimulans in deze periode van herstel.

Bijlage 1: Extract coronamonitor

Extract coronamonitor

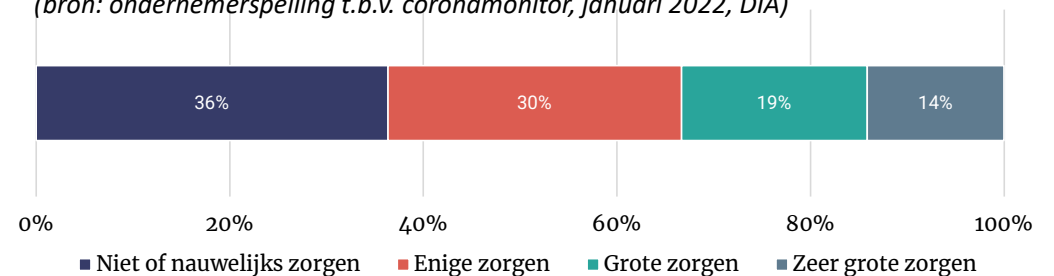
De coronacrisis heeft economische, sociaal-maatschappelijke en financiële impact op gemeenten gehad. Deze economische monitor heeft een meerjarig karakter en is opgehangen aan de doelstellingen van de Economische Visie – die geschreven is vóór de coronapandemie. Dit product gaat dus in principe niet over de ontwikkelingen en maatregelen van de afgelopen weken en maanden. Daarvoor is in Haarlem de Corona Impact Monitor ontwikkeld. Toch kunnen we er niet omheen dat corona een grote impact had op de Haarlemse economie. Daarom vatten we op deze sheet uitkomsten uit de coronamonitor samen. De laatste versie van deze monitor (uit maart 2022) gaf een overzicht over de ontwikkeling in 2021.

- Het consumentenvertrouwen is voor Noord-Holland in het vierde kwartaal van 2021 sterk gedaald. Hiermee is het bijna weer zo laag als het dieptepunt van Q3 2020. De hoge inflatie speelt hier een belangrijke rol. Deze speelt minder een rol bij het ondernemersvertrouwen. Dat steeg wel en komt op hetzelfde niveau te liggen als vóór de corona crisis. We kunnen dus stellen dat ondernemers positiever zijn over de toekomst dan consumenten. Zowel het beeld van consumentenvertrouwen als het ondernemersvertrouwen is in Noord-Holland vergelijkbaar met het landelijke beeld. Hoewel uit de KVK-enquête het algemeen ondernemersvertrouwen toeneemt, blijkt uit een peiling onder Haarlemse ondernemers uit januari 2022 dat een derde (33%) van hen zich (zeer) grote zorgen maakt over de toekomst van hun onderneming (zie figuur).

- In vergelijking met 2019 zijn de verhoudingen van het aantal banen per sector nagenoeg hetzelfde. Het UWV voorspelde sterke banenkrimp in de sectoren horeca, cultuur en overige dienstverlening (met name de reisbranche). De krimpsectoren vertegenwoordigen in Haarlem 12 procent van de arbeidsmarkt. In Nederland is dit 10 procent. Deze voorspelling kwam deels uit. In de horeca verdwenen er bijvoorbeeld 80 banen door bedrijvendynamiek. Inmiddels is de situatie veranderd, is er sprake van breed herstel en van personeelstekorten.
- Al sinds begin 2019 ontstaan er elke maand meer nieuwe bedrijfsvestigingen in de gemeente Haarlem dan dat er verdwijnen. Over het vierde kwartaal in 2021 kwamen er per saldo 120 bedrijfsvestigingen bij. In totaal is de bedrijvenpopulatie in Haarlem in 2021 met 290 bedrijven gegroeid. Zzp'ers zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor de continue toename van het aantal vestigingen. De groei in banen is dan ook kleiner dan de groei in vestigingen. Over de tweede helft van 2021 nam het aantal banen door bedrijvendynamiek met 530 toe. Hiermee zit 2021 boven het niveau van 2019, het laatste jaar vóór corona (480).

Zorgen over toekomst onderneming

(bron: ondernemerspeiling t.b.v. coronamonitor, januari 2022, DIA)

Extract coronamonitor

- In de tweede helft van 2021 waren er 9 faillissementen in de gemeente Haarlem. Dat zijn er minder dan in eerdere jaren. De meeste faillissementen waren in de (detail)handelssector (4), maar dit ligt ook onder het niveau van voor de coronacrisis. De steunmaatregelen van de overheid houden waarschijnlijk het aantal faillissementen nog beperkt; de verwachting blijft dat het aantal faillissementen nog toeneemt als steunmaatregelen verder aflopen.
- De daling van het aantal WW-uitkeringen in de eerste twee kwartalen van 2021 zet zich in het derde en vierde kwartaal door. In Haarlem daalde het aantal WW-uitkeringen vanaf juni 2021 (2.729) om te komen tot 1.998 in december 2021. Dat is 37 procent minder dan een jaar eerder (3.190 uitkeringen). De instroom in de WW is in Haarlem lager dan in eerdere jaren.
- Het aantal WW-uitkeringen bij transport- en logistieke beroepen daalde met 45 procent het sterkste. Ook dienstverlenende- en commerciële beroepen zagen een sterke daling. De overige dalingen lagen tussen de 9 procent en 27 procent. Hiermee komt het gemiddelde op een afname van 25 procent.
- Landelijk neemt de werkloosheid af. Ook in Haarlem daalde het aantal geregistreerde werkzoekenden bij het UWV in het tweede kwartaal van 2021 (10.600) naar 10.057 in het derde kwartaal (meest recente cijfers). Het gebruik van de reguliere bijstand is vanaf het tweede kwartaal van 2021 langzaam afgenomen. Het bijstandsvolume reageert trager op conjuncturele ontwikkelingen.
- In het derde kwartaal van 2021 zijn er in de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond 7.650 openstaande vacatures. Dat is 19 procent meer dan in het tweede kwartaal van 2021. Het aantal openstaande vacatures is op het hoogste punt van de afgelopen jaren.
- Door de dalende werkloosheid in het derde kwartaal en het stijgende aantal vacatures neemt de spanning op de arbeidsmarkt in de meeste branches toe. In het derde kwartaal is er in de regio vooral sprake van krapte bij beroepen in de technische,- agrarische,- transport- en ICT-beroepen. Sommige tekorten – zoals die in de kinderopvang - zorgen voor een ontwrichtend effect op de samenleving.

Aantal lopende WW-uitkeringen van jongeren (onder 27 jaar)

(bron: UWV, bewerking in coronamonitor, DIA)

